

Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIK GENERALNEJ
JULIANE KOKOTT
przedstawiona w dniu 20 kwietnia 2023 r.¹

Sprawy połączone C-228/21, C-254/21, C-297/21, C-315/21 i C-328/21

Ministero dell’Interno – Dipartimento per le Libertà civili e l’Immigrazione – Unità Dublino
przeciwko
CZA

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Corte suprema di cassazione (trybunał kasacyjny, Włochy)]

i

DG

przeciwko

Ministero dell’Interno – Dipartimento per le Libertà civili e l’Immigrazione – Unità Dublino
[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Tribunale di Roma (sąd w Rzymie, Włochy)]

i

XXX.XX

przeciwko

Ministero dell’Interno – Dipartimento per le Libertà civili e l’Immigrazione – Unità Dublino
[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Tribunale di Firenze (sąd we Florencji, Włochy)]

i

PP

przeciwko

Ministero dell’Interno, Dipartimento per le Libertà civili e l’Immigrazione – Unità Dublino
[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Tribunale di Milano (sąd w Mediolanie, Włochy)]

i

GE

przeciwko

Ministero dell’Interno, Dipartimento per le Libertà civili e l’Immigrazione – Unità Dublino
[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Tribunale di Trieste (sąd w Trieście, Włochy)]

¹ Język oryginału: niemiecki.

Odesłania prejudycjalne – Wspólna polityka w zakresie azylu i ochrony uzupełniającej –
Rozporządzenie (UE) nr 604/2013 – Postępowanie w sprawie wtórnego przejęcia –
Naruszenie obowiązków dostarczenia wspólnej ulotki na podstawie art. 4 i przeprowadzenia
indywidualnej rozmowy na podstawie art. 5 – Rozporządzenie (UE) nr 603/2013 –
Naruszenie obowiązku informacyjnego na podstawie art. 29 – Konsekwencje dla decyzji
o przekazaniu – Ryzyko pośredniego odesłania (refoulement) – Wzajemne zaufanie –
Kontrola sądowa decyzji o przekazaniu

Spis treści

I.	Wstęp	4
II.	Ramy prawne	5
	A. Prawo Unii	5
	1. Rozporządzenie Dublin III	5
	2. Rozporządzenie Eurodac	14
	3. Dyrektywa w sprawie kwalifikowania	16
	4. Dyrektywa w sprawie procedur azylowych	17
	5. Rozporządzenie nr 1560/2003	17
	B. Prawo włoskie	22
III.	Stan faktyczny i wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym	22
	A. Sprawa C-228/21	22
	B. Sprawa C-254/21	23
	C. Sprawa C-297/21	24
	D. Sprawa C-315/21	25
	E. Sprawa C-328/21	26
IV.	Postępowanie przed Trybunałem	27
V.	Ocena	27
	A. W przedmiocie wspólnej ulotki i indywidualnej rozmowy	28
	1. W przedmiocie obowiązku informacyjnego na podstawie art. 4 rozporządzenia Dublin III	28

a)	Postępowania w sprawie przejęcia i wtórnego przejęcia w systemie dublińskim . . .	29
b)	Obowiązek udzielenia informacji zgodnie z art. 4 rozporządzenia Dublin III również w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia	29
1)	Brzmienie i systematyka art. 4 rozporządzenia Dublin III	30
2)	Znaczenie i cel art. 4 rozporządzenia Dublin III	30
i)	Znaczenie informacji zawartych we wspólnej ulotce dla wnioskodawców w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia	31
–	Kryteria odpowiedzialności, które muszą nadal być brane pod uwagę także w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia	31
–	Ogólne informacje o systemie dublińskim	34
ii)	Kwestie praktyczne	34
3)	Obowiązek udzielenia informacji, nawet jeśli w drugim państwie członkowskim nie złożono nowego wniosku?	35
4)	Wniosek częściowy	36
c)	Skutki naruszenia obowiązku informacyjnego na podstawie art. 4 rozporządzenia Dublin III w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia	36
1)	Możliwość oparcia się na art. 4 rozporządzenia Dublin III w ramach skargi na decyzję o przekazaniu w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia	36
2)	Konsekwencje naruszenia art. 4 rozporządzenia Dublin III dla decyzji o przekazaniu	36
3)	Wniosek częściowy	38
2.	W przedmiocie obowiązku informacyjnego na podstawie art. 29 rozporządzenia Eurodac	38
a)	Obowiązek udzielenia informacji na podstawie art. 29 rozporządzenia Eurodac również w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia	39
b)	Możliwość zakwestionowania i skutki naruszenia obowiązku informacyjnego na podstawie art. 29 rozporządzenia Dublin III w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia	39
c)	Wniosek częściowy	40
3.	W przedmiocie rozmowy indywidualnej na podstawie art. 5 rozporządzenia Dublin III.	40
a)	Obowiązek przeprowadzenia indywidualnej rozmowy na podstawie art. 5 rozporządzenia Dublin III również w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia .	41

b) Skutki naruszenia obowiązku przeprowadzenia indywidualnej rozmowy na podstawie art. 5 rozporządzenia Dublin III w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia	43
1) Możliwość oparcia się na naruszeniu art. 5 rozporządzenia Dublin III w ramach skargi na decyzję o przekazaniu w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia	43
2) Konsekwencje naruszeń art. 5 rozporządzenia Dublin III dla decyzji o przekazaniu	43
i) Możliwość sanowania w postępowaniu sądowym i konsekwencje przedstawienia nowych istotnych okoliczności	44
ii) Ostateczność decyzji o przekazaniu w przypadku braku zaskarżenia	45
c) Wniosek częściowy	45
B. W przedmiocie ryzyka pośredniego odesłania (refoulement)	46
1. W przedmiocie domniemania przestrzegania praw podstawowych przez wszystkie państwa członkowskie oraz warunków obalenia tego domniemania	47
2. W przedmiocie klauzuli dyskrecjonalnej z art. 17 ust. 1 rozporządzenia Dublin III	51
3. Wniosek częściowy	52
VI. Wnioski	53

I. Wstęp

1. Wspólny europejski system azylowy opiera się na zasadzie, że wniosek o udzielenie azylu złożony w Unii Europejskiej przez obywatela kraju trzeciego lub bezpaństwowca jest rozpatrywany tylko przez jedno państwo członkowskie. Sposób ustalania tego państwa członkowskiego jest regulowany przez rozporządzenie (UE) nr 604/2013 w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca (zwane dalej „rozporządzeniem Dublin III”)².

2. W celu uniknięcia zjawiska wtórnego przepływu, a także rozbieżnych wyników, zgodnie z tym rozporządzeniem nie tylko samo merytoryczne rozpatrywanie wniosku o udzielenie azylu, ale również postępowanie w sprawie ustalenia państwa członkowskiego odpowiedzialnego za takie rozpatrzenie (zgodnie z art. 1 rozporządzenia Dublin III, zwanego dalej „odpowiedzialnym państwem członkowskim”) jest przeprowadzane tylko przez jedno państwo członkowskie.

3. Rozporządzenie Dublin III opiera się na dążeniu do włączenia osób ubiegających się o azyl do tego postępowania w sprawie ustalania odpowiedzialnego państwa członkowskiego³. W tym celu są one informowane o systemie dublińskim, procedurze ustalenia odpowiedzialnego państwa

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2013 r. (Dz.U. 2013, L 180, s. 31).

³ Zobacz podobnie wyrok z dnia 7 czerwca 2016 r., Ghezelbash (C-63/15, EU:C:2016:409, pkt 51).

członkowskiego oraz kryteriach odpowiedzialności za pomocą wspólnej ulotki, którą opracowuje Komisja. Celem tej ulotki jest w szczególności umożliwienie tym osobom w toku postępowania w sprawie ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego udzielenia informacji istotnych dla tego ustalenia.

4. Jak jednak wygląda sytuacja w przypadku postępowania w sprawie wtórnego przejęcia, tj. gdy osoba ubiegająca się o azyl, po złożeniu wniosku o udzielenie azylu w pierwszym państwie członkowskim, opuściła to państwo członkowskie i złożyła nowy wniosek o udzielenie azylu w drugim państwie członkowskim lub przebywa w nim, w związku z czym drugie państwo członkowskie zwraca się do pierwszego o wtórne przejęcie tej osoby? Czy wspólna ulotka musi być wydana również przez drugie państwo członkowskie, chociaż ustalenie odpowiedzialnego państwa członkowskiego ma zostać dokonane wyłącznie przez pierwsze państwo członkowskie bądź już ewentualnie tam zostało dokonane? A jeśli obowiązek dostarczenia ulotki istnieje również w ramach postępowania w sprawie wtórnego przejęcia, jakie są konsekwencje jego pominięcia dla zgodności z prawem decyzji drugiego państwa członkowskiego o przekazaniu zainteresowanej osoby do pierwszego?

5. Pytania te, na które różne sądy włoskie udzielają odmiennych odpowiedzi, stanowią pierwszą grupę pytań w ramach trzech z pięciu rozpatrywanych tutaj wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym⁴.

6. Druga grupa pytań podniesionych w jednym z tych trzech wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym oraz w obu pozostałych⁵ dotyczy zasady wzajemnego zaufania, a więc sedna systemu dublińskiego. Obraca się ona wokół kwestii, czy w ramach kontroli decyzji o przekazaniu sądy wnioskującego państwa członkowskiego mogą badać, czy w państwie członkowskim, do którego skierowano wniosek, istnieje ryzyko naruszenia zasady non-refoulement (principe de non-refoulement), jeżeli w tym państwie członkowskim nie występują nieprawidłowości systemowe, które uzasadniałyby wątpliwości co do zgodności z prawem systemu azylowego i sądowego.

II. Ramy prawne

A. Prawo Unii

1. Rozporządzenie Dublin III

7. Rozporządzenie Dublin III⁶ określa kryteria i mechanizmy ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej składanych w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa członkowskiego lub bezpaństwowca.

⁴ Sprawy C-228/21, C-315/21 i C-328/21. Podobne pytania pojawiają się również w obecnie toczących się sprawach C-80/22 i C-217/22, które nie są przedmiotem niniejszego postępowania.

⁵ Sprawy C-254/21, C-297/21 i C-315/21.

⁶ Zobacz wyżej pkt 1 i przypis 2.

8. Motywy 3–5, 14–19 i 32 rozporządzenia Dublin III mają następujące brzmienie:

„(3) [...] Rada Europejska uzgodniła podjęcie wysiłków na rzecz ustanowienia [wspólnego europejskiego systemu azylowego (WESA)], opartego na pełnym i integralnym stosowaniu Konwencji genewskiej dotyczącej statusu uchodźców z dnia 28 lipca 1951 r., uzupełnionej protokołem nowojorskim z dnia 31 stycznia 1967 r. [...], i zapewnienia w ten sposób, by nikt nie był odsyłany z powrotem tam, gdzie czekają go prześladowania, tj. utrzymanie zasady non-refoulement. W odniesieniu do tej kwestii, bez uszczerbku dla kryteriów odpowiedzialności ustanowionych w niniejszym rozporządzeniu, państwa członkowskie są uważane za kraje bezpieczne dla obywateli państw trzecich, ponieważ wszystkie przestrzegają zasady non-refoulement.

(4) W konkluzjach z Tampere stwierdzono także, że WESA powinien zostać uzupełniony, w krótkim terminie, o precyzyjną i sprawną metodę ustalania, które państwo członkowskie jest odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku o udzielenie azylu.

(5) Metoda taka powinna być oparta na obiektywnych i sprawiedliwych kryteriach, zarówno dla państw członkowskich, jak i dla zainteresowanych osób. W szczególności powinna ona umożliwiać szybkie ustalenie odpowiedzialnego państwa członkowskiego, tak by zagwarantować skuteczny dostęp do procedur udzielania ochrony międzynarodowej, i nie powinna zagrażać celowi, jakim jest szybkie rozpatrywanie wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej.

[...]

(14) Zgodnie z europejską Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej w stosowaniu niniejszego rozporządzenia jednym z priorytetów państw członkowskich powinno być poszanowanie życia rodzinnego.

(15) Łączne rozpatrywanie przez jedno państwo członkowskie wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonych przez członków jednej rodziny umożliwia zapewnienie, by wnioski były rozpatrywane dokładnie, decyzje podejmowane w odniesieniu do nich były spójne oraz by członkowie jednej rodziny nie byli rozdzielani.

(16) W celu zapewnienia pełnego poszanowania zasady jedności rodziny oraz najlepszego interesu dziecka wiążącym kryterium ustalania odpowiedzialności powinno być istnienie stosunku zależności między osobą ubiegającą się o ochronę międzynarodową a jej dzieckiem, rodzeństwem lub jednym z rodziców, wynikającego z ciąży lub macierzyństwa osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową, jej stanu zdrowia lub podeszłego wieku. Jeżeli osobą ubiegającą się o ochronę międzynarodową jest małoletni bez opieki, również fakt przebywania na terytorium innego państwa członkowskiego członka rodziny lub krewnego, który może się nim zaopiekować, powinien stać się wiążącym kryterium ustalania odpowiedzialności.

(17) Każde państwo członkowskie powinno mieć możliwość odstąpienia od kryteriów ustalania odpowiedzialności, w szczególności ze względów humanitarnych i ze względu na trudne położenie wnioskodawcy, tak aby umożliwić połączenie członków rodziny, krewnych lub innych osób należących do rodziny oraz rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony

międzynarodowej złożonego w tym lub innym państwie członkowskim, nawet jeżeli zgodnie z wiążącymi kryteriami określonymi w niniejszym rozporządzeniu nie ma obowiązku rozpatrzenia tego wniosku.

- (18) Należy organizować indywidualne rozmowy z wnioskodawcami, by ułatwić ustalenie państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o ochronę międzynarodową. Niezwłocznie po złożeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej wnioskodawca powinien zostać poinformowany o stosowaniu niniejszego rozporządzenia i o tym, że rozmowa mająca ułatwić ustalenie odpowiedzialnego państwa członkowskiego daje mu możliwość przedstawienia informacji dotyczących przebywania w państwach członkowskich członków rodziny, krewnych lub innych osób należących do rodziny w celu ułatwienia procesu ustalania odpowiedzialnego państwa członkowskiego.
- (19) W celu zapewnienia skutecznej ochrony praw zainteresowanych osób należy określić gwarancje prawne oraz prawo do skutecznego środka zaskarżenia w odniesieniu do decyzji dotyczących przekazania do odpowiedzialnego państwa członkowskiego, zgodnie w szczególności z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. W celu zapewnienia przestrzegania prawa międzynarodowego skuteczny środek prawny w odniesieniu do takich decyzji powinien obejmować zbadanie zarówno stosowania niniejszego rozporządzenia, jak i sytuacji prawnej oraz faktycznej w państwie członkowskim, do którego osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową jest przekazywana.

[...]

- (32) W odniesieniu do traktowania osób objętych zakresem zastosowania niniejszego rozporządzenia państwa członkowskie związane są swoimi zobowiązaniami powstałymi na mocy instrumentów prawa międzynarodowego, w tym odpowiedniego orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka”.

9. Artykuł 1 rozporządzenia Dublin III określa jego przedmiot:

„Niniejsze rozporządzenie ustanawia kryteria i mechanizmy ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej wniesionego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca (zwanego dalej »odpowiedzialnym państwem członkowskim«).

10. Artykuł 2 rozporządzenia Dublin III zawiera „[d]efinicje”, a jego lit. b) definiuje „wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej” jako „wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej w rozumieniu art. 2 lit. h) dyrektywy 2011/95/UE”.

11. Artykuł 3 rozporządzenia Dublin III nosi tytuł „Rozpatrywanie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej” i brzmi następująco:

„1. Państwa członkowskie rozpatrują każdy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej złożony przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, który składa wniosek na terytorium jednego z nich, w tym na granicy lub w strefach tranzytowych. Wniosek jest rozpatrywany przez jedno państwo członkowskie, którym jest państwo, które kryteria wymienione w rozdziale III wskazują jako odpowiedzialne.

2. W przypadku gdy nie można wyznaczyć odpowiedzialnego państwa członkowskiego na podstawie kryteriów wymienionych w niniejszym rozporządzeniu, odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej jest pierwsze państwo członkowskie, w którym wniosek ten został złożony.

Jeżeli przekazanie wnioskodawcy do państwa członkowskiego pierwotnie wyznaczonego jako państwo odpowiedzialne jest niemożliwe, gdyż istnieją istotne powody ku temu, by przypuszczać, że w procedurze azylowej i w warunkach przyjmowania wnioskodawców w tym państwie członkowskim występują wady systemowe, powodujące pojawienie się ryzyka niehumanitarnego lub poniżającego traktowania w rozumieniu art. 4 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, państwo członkowskie dokonujące ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego dalej prowadzi ocenę kryteriów określonych w rozdziale III w celu stwierdzenia, czy inne państwo członkowskie może zostać wyznaczone jako odpowiedzialne.

Jeżeli na mocy niniejszego ustępu nie można przeprowadzić przekazania do żadnego z państw członkowskich wyznaczonych na podstawie kryteriów określonych w rozdziale III ani do pierwszego państwa członkowskiego, w którym złożono wniosek, odpowiedzialnym państwem członkowskim staje się państwo członkowskie prowadzące postępowanie w sprawie ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego.

3. Każde państwo członkowskie zachowuje prawo do wysłania wnioskodawcy do bezpiecznego państwa trzeciego, z zastrzeżeniem przepisów i zabezpieczeń ustanowionych w dyrektywie 2013/32/UE”.

12. Artykuł 4 rozporządzenia Dublin III jest zatytułowany „Prawo do informacji” i stanowi:

„1. Niezwłocznie po złożeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w rozumieniu art. 20 ust. 2 w państwie członkowskim jego właściwe organy informują wnioskodawcę o stosowaniu niniejszego rozporządzenia, a w szczególności o:

- a) celach niniejszego rozporządzenia oraz konsekwencjach złożenia kolejnego wniosku w innym państwie członkowskim, a także o konsekwencjach przeniesienia się z jednego państwa członkowskiego do innego w trakcie ustalania odpowiedzialnego państwa członkowskiego na mocy niniejszego rozporządzenia oraz rozpatrywania wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej;
- b) kryteriach ustalania odpowiedzialnego państwa członkowskiego oraz hierarchii tych kryteriów na różnych etapach postępowania i czasie ich trwania oraz o fakcie, że złożenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w jednym państwie członkowskim może skutkować tym, iż państwo to stanie się odpowiedzialnym państwem członkowskim na mocy niniejszego rozporządzenia, nawet jeśli taka odpowiedzialność nie wynika z tych kryteriów;
- c) indywidualnej rozmowie na mocy art. 5 oraz możliwości przedstawienia informacji o przebywaniu w państwach członkowskich członków rodziny, krewnych lub innych osób należących do rodziny, w tym o możliwym sposobie przedstawienia przez wnioskodawcę takich informacji;
- d) możliwości zaskarżenia decyzji o przekazaniu oraz, w stosownych przypadkach, możliwości wnioskowania o zawieszenie przekazania;

- e) fakcie, że właściwe organy państw członkowskich mogą wymieniać dane na je[go] temat wyłącznie w celu wypełnienia zobowiązań wynikających z niniejszego rozporządzenia;
- f) prawie dostępu do danych jej [go] dotyczących oraz prawie do żądania poprawienia takich danych, jeśli są nieprawidłowe, lub ich usunięcia, w przypadku gdy były przetwarzane niezgodnie z prawem, oraz o procedurach wykonywania tych praw, w tym danych kontaktowych organów, o których mowa w art. 35, i krajowych organów ochrony danych rozpatrujących skargi dotyczące ochrony danych osobowych.

2. Informacje, o których mowa w ust. 1, udzielane są na piśmie w języku zrozumiałym dla osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową lub co do którego można zasadnie przypuszczać, że jest dla niej zrozumiała. Państwa członkowskie wykorzystują do tego celu wspólną ulotkę przygotowaną na podstawie ust. 3.

W przypadkach gdy jest to potrzebne dla właściwego zrozumienia informacji przez wnioskodawcę, informacje są udzielane także ustnie, na przykład w związku z indywidualną rozmową, o której mowa w art. 5.

3. Komisja przyjmuje w drodze aktów wykonawczych wspólną ulotkę – oraz specjalną ulotkę dla małoletnich bez opieki – zawierające co najmniej informacje, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu. Wspólna ulotka zawiera także informacje dotyczące stosowania rozporządzenia (UE) nr 603/2013, a w szczególności celu, w jakim dane wnioskodawcy mogą być przetwarzane w systemie Eurodac. Wspólna ulotka przygotowywana jest w taki sposób, by państwa członkowskie mogły ją uzupełniać dodatkowymi, tylko im właściwymi informacjami. Te akty wykonawcze przyjmowane są zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 44 ust. 2 niniejszego rozporządzenia”.

13. Artykuł 5 rozporządzenia Dublin III stanowi, że państwo członkowskie dokonujące ustalenia dotyczącego odpowiedzialnego państwa członkowskiego przeprowadza indywidualną rozmowę z wnioskodawcą, aby ułatwić to ustalenie odpowiedzialnego państwa członkowskiego, i określa warunki tej rozmowy. Ustęp 1 tego artykułu ma następujące brzmienie:

„1. Aby ułatwić ustalenie odpowiedzialnego państwa członkowskiego, państwo członkowskie dokonujące takiego ustalenia przeprowadza indywidualną rozmowę z wnioskodawcą. Rozmowa ma pozwolić również na właściwe zrozumienie przez wnioskodawcę informacji przekazanych mu na mocy art. 4”.

14. Artykuł 7 rozporządzenia Dublin III, który znajduje się w rozdziale III tego rozporządzenia, zatytułowanym „Kryteria ustalania odpowiedzialnego państwa członkowskiego”, jest opatrzony nagłówkiem „Hierarchia kryteriów”, a jego ust. 1 i 3 stanowią:

„1. Kryteria ustalania odpowiedzialnego państwa członkowskiego stosuje się w kolejności, w jakiej są one wymienione w niniejszym rozdziale.

[...]

3. Z myślą o stosowaniu kryteriów, o których mowa w art. 8, 10 i 16, państwa członkowskie biorą pod uwagę wszelkie dostępne dowody dotyczące przebywania na terytorium państwa członkowskiego członków rodziny, krewnych lub innych osób należących do rodziny wnioskodawcy, pod warunkiem że takie dowody zostaną przedstawione przed zaakceptowaniem

przez inne państwo członkowskie wniosku o przejęcie lub wtórne przejęcie zainteresowanej osoby na mocy, odpowiednio, art. 22 i 25 i że poprzednie wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej złożone przez wnioskodawcę nie stały się jeszcze przedmiotem pierwszej decyzji co do istoty wniosku”.

15. Artykuły 8–10 i 16 rozporządzenia Dublin III regulują kwestię ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego w przypadkach – w szczególności dotyczących małoletnich lub osób zależnych – w których członkowie rodziny wnioskodawcy przebywają już w państwie członkowskim.

16. Artykuł 17 rozporządzenia Dublin III nosi nagłówek „Klauzule dyskrecjonalne”. Jego ust. 1 akapit pierwszy stanowi:

„1. Na zasadzie odstępstwa od art. 3 ust. 1 każde państwo członkowskie może zdecydować o rozpatrzeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej wniesionego w tym państwie przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, nawet jeżeli za takie rozpatrzenie nie jest odpowiedzialne na podstawie kryteriów ustanowionych w niniejszym rozporządzeniu”.

17. Artykuł 18 rozporządzenia Dublin III jest opatrzony nagłówkiem „Obowiązki odpowiedzialnego państwa członkowskiego” i przewiduje, co następuje:

„1. Odpowiedzialne państwo członkowskie na podstawie niniejszego rozporządzenia jest zobowiązane do:

- a) przejęcia, na warunkach ustanowionych w art. 21, 22 i 29, wnioskodawcy, który złożył wniosek w innym państwie członkowskim;
- b) wtórnego przejęcia, na warunkach ustanowionych w art. 23, 24, 25 i 29, wnioskodawcy, którego wniosek jest rozpatrywany i który złożył wniosek w innym państwie członkowskim lub który przebywa na terytorium innego państwa członkowskiego bez dokumentu pobytu;
- c) wtórnego przejęcia, na warunkach ustanowionych w art. 23, 24, 25 i 29, obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, który wycofał wniosek w trakcie jego rozpatrywania i który złożył wniosek w innym państwie członkowskim lub który przebywa na terytorium innego państwa członkowskiego bez dokumentu pobytu;
- d) wtórnego przejęcia, na warunkach ustanowionych w art. 23, 24, 25 i 29, obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, którego wniosek został odrzucony i który złożył wniosek w innym państwie członkowskim lub który przebywa na terytorium innego państwa członkowskiego bez dokumentu pobytu.

2. W przypadkach objętych ust. 1 lit. a) i b) odpowiedzialne państwo członkowskie rozpatruje wniosek lub kończy rozpatrywanie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego przez wnioskodawcę.

[...]

W przypadkach objętych zakresem ust. 1 lit. d), jeżeli wniosek został odrzucony jedynie w pierwszej instancji, odpowiedzialne państwo członkowskie zapewnia, by zainteresowana osoba

mogła skorzystać lub skorzystała z dostępu do skutecznego środka zaskarżenia zgodnie z art. 46 dyrektywy 2013/32/UE”.

18. Artykuł 19 rozporządzenia Dublin III nosi nagłówek „Wygaśnięcie odpowiedzialności” i stanowi:

„1. W przypadku gdy państwo członkowskie wydaje wnioskodawcy dokument pobytu, obowiązki określone w art. 18 ust. 1 przechodzą na to państwo członkowskie.

2. Obowiązki określone w art. 18 ust. 1 wygasają, w przypadku gdy odpowiedzialne państwo członkowskie jest w stanie wykazać, kiedy otrzyma wniosek o przejęcie lub wtórne przejęcie wnioskodawcy lub innej osoby, o której mowa w art. 18 ust. 1 lit. c) lub d), że zainteresowana osoba opuściła terytorium państw członkowskich na okres co najmniej trzech miesięcy, chyba że jest ona w posiadaniu ważnego dokumentu pobytu wydanego przez odpowiedzialne państwo członkowskie.

Wniosek złożony po okresie nieobecności, o którym mowa w akapicie pierwszym, uznawany jest za nowy wniosek, stanowiący podstawę wszczęcia nowego postępowania w sprawie ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego.

3. Obowiązki określone w art. 18 ust. 1 lit. c) i d) wygasają, w przypadku gdy odpowiedzialne państwo członkowskie jest w stanie wykazać, kiedy otrzyma wniosek o wtórne przejęcie wnioskodawcy lub innej osoby, o której mowa w art. 18 ust. 1 lit. c) lub d), że zainteresowana osoba opuściła terytorium państw członkowskich zgodnie z decyzją o odesłaniu lub decyzją o wydaleniu wydaną w następstwie wycofania lub odrzucenia wniosku.

Wniosek złożony po faktycznym wydaleniu uznawany jest za nowy wniosek, stanowiący podstawę wszczęcia nowego postępowania w sprawie ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego”.

19. Rozdział VI rozporządzenia Dublin III, zatytułowany „Postępowania w sprawie przejęcia i wtórnego przejęcia”, reguluje wszczęcie postępowania w sprawie ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego (sekcja I), postępowanie w sprawie przejęcia, w przypadku gdy państwo członkowskie, w którym złożono wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, uznaje, że inne państwo członkowskie jest odpowiedzialne za rozpatrywanie wniosku (sekcja II) oraz postępowanie w sprawie wtórnego przejęcia, w przypadku gdy państwo członkowskie, w którym osoba, która wcześniej złożyła wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej w innym państwie członkowskim, składa nowy wniosek lub przebywa bez dokumentu pobytu, składa wniosek do tego drugiego państwa członkowskiego o wtórne przejęcie zainteresowanego (sekcja III).

20. Artykuł 20 rozporządzenia Dublin III nosi nagłówek „Wszczęcie postępowania”, znajduje się w sekcji I o tej samej nazwie rozdziału VI, a jego ust. 1 i 2 oraz ust. 5 akapit pierwszy stanowią:

„1. Postępowanie w sprawie ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego wszczyna się, gdy tylko wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej zostanie po raz pierwszy złożony w państwie członkowskim.

2. Wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej uważa się za złożony, jeśli formularz przedłożony przez wnioskodawcę lub sprawozdanie przygotowane przez organy dotarł do właściwych organów zainteresowanego państwa członkowskiego. W przypadku gdy wniosek nie

został złożony na piśmie, okres między deklaracją zamiaru a przygotowaniem sprawozdania powinien być możliwie jak najkrótszy.

[...]

5. Wnioskodawca, który przebywa w innym państwie członkowskim bez dokumentu pobytu lub który tam składa wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej po wycofaniu swojego pierwszego wniosku złożonego w innym państwie członkowskim w trakcie postępowania w sprawie ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego, zostaje wtórnie przejęty, na warunkach ustanowionych w art. 23, 24, 25 i 29, przez państwo członkowskie, w którym ten wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej został najpierw złożony, w celu zakończenia postępowania w sprawie ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego”.

21. Artykuł 21 rozporządzenia Dublin III należący do sekcji II, zatytułowanej „Postępowanie w sprawie przejścia”, jego rozdziału VI i opatrzony nagłówkiem „Złożenie wniosku o przejście” przewiduje w ust. 1, co następuje:

„1. W przypadku gdy państwo członkowskie, w którym został złożony wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, uznaje, że inne państwo członkowskie jest odpowiedzialne za rozpatrywanie wniosku, może, tak szybko jak to możliwe, i w każdym przypadku w ciągu trzech miesięcy od daty złożenia wniosku w rozumieniu art. 20 ust. 2 zwrócić się do innego państwa członkowskiego o przejście wnioskodawcy.

Niezależnie od akapitu pierwszego w przypadku uzyskania trafienia w systemie Eurodac odnoszącego się do danych zarejestrowanych zgodnie z art. 14 rozporządzenia (UE) nr 603/2013 wniosek jest przesyłany w ciągu dwóch miesięcy od uzyskania tego trafienia na mocy art. 15 ust. 2 tego rozporządzenia.

W przypadku gdy wniosek o przejście wnioskodawcy nie został wniesiony w terminach określonych w akapitach pierwszym i drugim, odpowiedzialność za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej spoczywa na państwie członkowskim, w którym taki wniosek został złożony”.

22. Artykuł 23 („Składanie wniosku o wtórne przejście, w przypadku gdy we wnioskującym państwie członkowskim został złożony nowy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej”), art. 24 („Składanie wniosku o wtórne przejście, w przypadku gdy we wnioskującym państwie członkowskim nie został złożony nowy wniosek”) i art. 25 („Odpowiedź na wniosek o wtórne przejście”) rozporządzenia Dublin III znajdują się w sekcji III, zatytułowanej „Postępowania w sprawie wtórnego przejścia”, rozdziału VI i stanowią w istotnym zakresie:

„Artykuł 23

1. W przypadku gdy państwo członkowskie, w którym osoba, o której mowa w art. 18 ust. 1 lit. b), c) lub d), złożyła nowy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, uznaje, że odpowiedzialne jest inne państwo członkowskie, zgodnie z art. 20 ust. 5 i art. 18 ust. 1 lit. b), c) lub d), może ono zwrócić się do tego innego państwa członkowskiego o wtórne przejście tej osoby.

[...]

3. Jeżeli wniosek o wtórne przejęcie nie został złożony w terminach określonych w ust. 2, odpowiedzialność za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej spoczywa na państwie członkowskim, w którym złożono nowy wniosek.

Artykuł 24

1. W przypadku gdy państwo członkowskie, na terytorium którego przebywa bez dokumentu pobytu osoba, o której mowa w art. 18 ust. 1 lit. b), c) lub d), i w którym nie złożono nowego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, uzna, że odpowiedzialne jest inne państwo członkowskie, zgodnie z art. 20 ust. 5 i art. 18 ust. 1 lit. b), c) lub d), może ono zwrócić się do tego innego państwa członkowskiego o wtórne przejęcie tej osoby.

Artykuł 25

1. Państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek, jest zobowiązane do przeprowadzenia niezbędnych czynności sprawdzających i wydaje decyzję w sprawie wniosku o wtórne przejęcie zainteresowanej osoby tak szybko, jak to możliwe [...]”.

23. Artykuł 26 rozporządzenia Dublin III nosi nagłówek „Powiadomienie o decyzji o przekazaniu” i stanowi:

„1. W przypadku gdy państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek, zgadza się na przejęcie lub wtórne przejęcie wnioskodawcy lub innej osoby, o której mowa w art. 18 ust. 1 lit. c) lub d), wnioskujące państwo członkowskie powiadamia zainteresowaną osobę o decyzji o przekazaniu jej do odpowiedzialnego państwa członkowskiego oraz, w odpowiednich przypadkach, o nierozpatrywaniu jej wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej. Jeżeli zainteresowaną osobę reprezentuje doradca prawny lub inny doradca, państwa członkowskie mogą zdecydować o powiadomieniu o tej decyzji doradcy prawnego lub innego doradcy zamiast zainteresowanej osoby, a w stosownych przypadkach informują o decyzji zainteresowaną osobę.

2. Decyzja, o której mowa w ust. 1, zawiera informację na temat dostępnych środków zaskarżenia, w tym na temat prawa do wnioskowania w stosownych przypadkach o zawieszenie przekazania, oraz zawiera informację o terminach wniesienia takich środków zaskarżenia oraz terminu przeprowadzenia przekazania, a także, w razie potrzeby, informacje na temat miejsca i terminu, w których zainteresowana osoba powinna się stawić, jeżeli podróżuje do odpowiedzialnego państwa członkowskiego we własnym zakresie.

Państwa członkowskie dbają również o to, by wraz z decyzją, o której mowa w ust. 1, zainteresowanej osobie zostały przekazane informacje na temat osób lub podmiotów, które mogą udzielić jej pomocy prawnej, jeżeli takie informacje nie zostały przekazane wcześniej.

3. Jeżeli zainteresowana osoba nie korzysta z pomocy doradcy prawnego lub innego doradcy lub nie jest przez nich reprezentowana, państwa członkowskie informują ją o głównych elementach decyzji, wśród których zawsze znajdują się informacje na temat dostępnych środków prawnych oraz terminów wniesienia takich środków, w języku, który ta osoba rozumie, lub, jak można racjonalnie zakładać, może rozumieć”.

24. Artykuł 27 rozporządzenia Dublin III jest opatrzony nagłówkiem „Środki zaskarżenia”, a jego ust. 1 stanowi:

„1. Wnioskodawca lub inna osoba, o której mowa w art. 18 ust. 1 lit. c) lub d), ma prawo wniesienia do sądu skutecznego środka zaskarżenia w formie odwołania lub wniosku o ponowne rozpoznanie, z powodów faktycznych lub prawnych, decyzji o przekazaniu”.

25. Artykuł 29 rozporządzenia Dublin III nosi nagłówek „Metody i terminy”, a jego ust. 2 stanowi:

„2. W przypadku gdy nie dokonano przekazania w terminie sześciomiesięcznym, odpowiedzialne państwo członkowskie zostaje zwolnione z obowiązku przejęcia lub wtórnego przejęcia danej osoby, a odpowiedzialność zostaje przeniesiona na wnioskujące państwo członkowskie. Termin ten może być przedłużony do maksymalnie jednego roku, jeżeli przekazania nie można było przeprowadzić w związku z uwięzieniem zainteresowanej osoby, lub do maksymalnie osiemnastu miesięcy, jeżeli zainteresowana osoba uciekła”.

2. Rozporządzenie Eurodac

26. Rozporządzenie (UE) nr 603/2013 (zwane dalej „rozporządzeniem Eurodac”)⁷ reguluje ustanowienie bazy danych do porównywania odcisków palców w celu skutecznego stosowania rozporządzenia Dublin III.

27. Artykuł 9 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia Eurodac stanowi:

„1. Każde państwo członkowskie niezwłocznie pobiera odciski wszystkich palców od każdej osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową w wieku co najmniej 14 lat oraz najszybciej jak to możliwe i nie później niż 72 godziny po złożeniu przez nią wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej określonego w art. 20 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 604/2013 przesyła je, wraz z danymi, o których mowa w art. 11 lit. b)–g) niniejszego rozporządzenia, do systemu centralnego”.

28. Artykuł 17 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia Eurodac stanowi:

„1. W celu sprawdzenia, czy przebywający nielegalnie na jego terytorium obywatel państwa trzeciego lub bezpaństwowiec złożył wcześniej wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej w innym państwie członkowskim, państwo członkowskie może przesłać do systemu centralnego wszelkie dane daktyloskopijne związane z odciskami palców, które mogły zostać pobrane od takiego obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca w wieku co najmniej 14 lat, wraz z numerem referencyjnym użytym przez to państwo członkowskie”.

⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia systemu Eurodac do porównywania odcisków palców w celu skutecznego stosowania rozporządzenia (UE) nr 604/2013 w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca oraz w sprawie występowania o porównanie z danymi Eurodac przez organy ścigania państw członkowskich i Europol na potrzeby ochrony porządku publicznego oraz zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1077/2011 ustanawiające Europejską Agencję ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości (Dz.U. 2013, L 180, s. 1).

29. Artykuł 29 rozporządzenia Eurodac odnosi się do praw osób, których dane dotyczą. Artykuł 29 ust. 1 i 2 rozporządzenia Eurodac stanowi, że osobom tym przekazuje się określone informacje o celu i sposobach pobierania odcisków palców, a jego ust. 3 przewiduje, że w związku z tym sporządza się wspólną ulotkę:

„1. Państwo członkowskie pochodzenia informuje osobę objętą art. 9 ust. 1, art. 14 ust. 1 lub art. 17 ust. 1 na piśmie oraz, w razie konieczności, ustnie, w języku, który zna lub którego znajomości zasadnie się od niej oczekuje, o:

[...]

b) celu, w którym jej dane będą przetwarzane w systemie Eurodac, łącznie z opisem celów rozporządzenia [Dublin III], zgodnie z jego art. 4, oraz wyjaśnienie w zrozumiałej formie, przy użyciu jasnego i prostego języka faktu, że państwa członkowskie i Europol mogą uzyskać dostęp do systemu Eurodac do celów ochrony porządku publicznego;

[...]

2. [...]

W odniesieniu do osoby objętej zakresem art. 17 ust. 1 informacje, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, przekazuje się nie później niż w momencie przesłania danych dotyczących tej osoby do systemu centralnego [...].

3. Wspólną ulotkę zawierającą co najmniej informacje, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, oraz informacje, o których mowa w art. 4 ust. 1 rozporządzenia [Dublin III], sporządza się zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 44 ust. 2 tego rozporządzenia.

Ulotka zawiera jasne i proste informacje oraz jest napisana w języku, który dana osoba rozumie lub którego znajomości zasadnie się od niej oczekuje.

Ulotka przygotowana jest w taki sposób, by państwa członkowskie mogły ją uzupełniać dodatkowymi, tylko im właściwymi informacjami. Te właściwe tylko państwom członkowskim informacje obejmują przynajmniej informacje o prawach osoby, której dane dotyczą, i o możliwości uzyskania pomocy ze strony krajowych organów nadzorczych oraz dane kontaktowe biura administratora danych i krajowych organów nadzorczych”.

30. Artykuł 37 rozporządzenia Eurodac jest opatrzony nagłówkiem „Odpowiedzialność” i przewiduje w ust. 1 i 3, co następuje:

„1. Każda osoba lub państwo członkowskie, które poniosło szkodę w wyniku niezgodnego z prawem przetwarzania danych lub jakiegokolwiek działania niezgodnego z niniejszym rozporządzeniem, jest uprawnione do otrzymania odszkodowania od państwa członkowskiego odpowiedzialnego za wyrządzoną szkodę. Państwo to jest zwolnione z odpowiedzialności, całkowicie lub częściowo, jeśli udowodni, że nie jest odpowiedzialne za zdarzenie, które wywołało szkodę.

[...]

3. Roszczenia odszkodowawcze wobec państwa członkowskiego za szkody, o których mowa w ust. 1 i 2, regulują przepisy prawa krajowego pozwanego państwa członkowskiego”.

3. *Dyrektywa w sprawie kwalifikowania*

31. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony (zwana dalej „dyrektywą w sprawie kwalifikowania”)⁸ reguluje kryteria, według których ma być uwzględniony wniosek o przyznanie ochrony międzynarodowej.

32. Artykuł 2 dyrektywy w sprawie kwalifikowania zawiera „[d]efinicje”, a jego lit. h) definiuje „wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej” jako „wniosek do państwa członkowskiego o ochronę złożony przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, którego można uznać za osobę ubiegającą się o status uchodźcy lub status osoby potrzebującej ochrony uzupełniającej, a który nie występuje wyraźnie o inny rodzaj ochrony pozostający poza zakresem stosowania niniejszej dyrektywy i mogący stanowić przedmiot osobnego wniosku”.

33. W art. 8 dyrektywy w sprawie kwalifikowania, pod nagłówkiem „Ochrona wewnętrzna”, przewidziano wyjątki od konieczności zapewnienia ochrony międzynarodowej, w przypadku gdy wnioskodawca może szukać ochrony na części terytorium kraju pochodzenia:

„1. Oceniając wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, państwa członkowskie mogą stwierdzić, że wnioskodawca nie potrzebuje ochrony międzynarodowej, jeśli na części terytorium kraju pochodzenia:

a) nie zachodzi uzasadniona obawa, że będzie on prześladowany, lub nie istnieje realne niebezpieczeństwo, że doświadczy on poważnej krzywdy; lub

b) ma on dostęp do zdefiniowanej w art. 7 ochrony przed prześladowaniem lub poważną krzywdą;

a także może on bezpiecznie i legalnie pojechać i uzyskać wstęp do tej części kraju oraz można racjonalnie oczekiwać, że może on się tam osiedlić.

2. Oceniając, czy wnioskodawca ma uzasadnione powody, aby obawiać się, że będzie prześladowany, lub czy istnieje realne niebezpieczeństwo, że doświadczy on poważnej krzywdy, lub czy ma on dostęp do ochrony przed prześladowaniem lub poważną krzywdą w części terytorium kraju pochodzenia zgodnie z ust. 1, państwa członkowskie, przy podejmowaniu decyzji w sprawie wniosku, uwzględniają ogólną sytuację panującą w tej części kraju oraz osobiste uwarunkowania wnioskodawcy, zgodnie z art. 4. W tym celu państwa członkowskie zapewniają, aby uzyskano dokładne i aktualne informacje z odpowiednich źródeł, takich jak Urząd Wysokiego Komisarza ds. Uchodźców i Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu”.

⁸ Dz.U. 2011, L 337, s. 9.

34. W rozdziale V dyrektywa w sprawie kwalifikowania przewiduje ryzyko „poważnej krzywdy” jako warunek ochrony uzupełniającej. Za taką krzywdę uważa się, zgodnie z art. 15 lit. c):

„c) poważne indywidualne zagrożenie życia lub fizycznej integralności osoby cywilnej wynikające z masowej przemocy w sytuacjach międzynarodowych lub wewnętrznych konfliktów zbrojnych”.

4. Dyrektywa w sprawie procedur azylowych

35. Artykuł 33 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej (zwanej dalej „dyrektywą w sprawie procedur azylowych”)⁹ jest opatrzony nagłówkiem „Wnioski niedopuszczalne”, a jego ust. 1 i ust. 2 lit. a) stanowią, co następuje:

„1. Oprócz przypadków, w których wniosek nie jest rozpatrywany zgodnie z rozporządzeniem (UE) nr 604/2013, od państw członkowskich nie wymaga się oceny, czy wnioskodawca kwalifikuje się do objęcia go ochroną międzynarodową zgodnie z dyrektywą 2011/95/UE, w przypadku gdy wniosek jest uznany za niedopuszczalny na mocy niniejszego artykułu.

2. Państwa członkowskie mogą uznać wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej za niedopuszczalny, wyłącznie jeżeli:

a) inne państwo członkowskie udzieliło już ochrony międzynarodowej”.

5. Rozporządzenie nr 1560/2003

36. Artykuł 16a rozporządzenia (WE) nr 1560/2003¹⁰, rozporządzenia Komisji wykonującego system dubliński, zmienionego rozporządzeniem Dublin III i rozporządzeniem wykonawczym (UE) nr 118/2014¹¹, nosi nagłówek „Broszury informacyjne dla osób ubiegających się o ochronę międzynarodową”, a jego ust. 1 i 4 stanowią:

„1. Wspólna broszura informująca wszystkie osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową o przepisach rozporządzenia [Dublin III] oraz stosowaniu rozporządzenia [Eurodac] znajduje się w załączniku X.

[...]

4. Informacje dla obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców nielegalnie przebywających w państwie członkowskim znajdują się w załączniku XIII”.

⁹ Dz.U. 2013, L 180, s. 60.

¹⁰ Rozporządzenie Komisji z dnia 2 września 2003 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 343/2003 ustanawiającego kryteria i mechanizmy określania państwa członkowskiego właściwego dla rozpatrywania wniosku o azyl złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego (Dz.U. 2003, L 222, s. 3).

¹¹ Rozporządzenie wykonawcze Komisji z dnia 30 stycznia 2014 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1560/2003 (Dz.U. 2014, L 39, s. 1).

37. Broszura informacyjna, zgodnie z załącznikiem X do rozporządzenia nr 1560/2003, zawiera w swojej części A, pod tytułem „Informacje na temat rozporządzenia dublińskiego dla osób ubiegających się o ochronę międzynarodową na podstawie art. 4 rozporządzenia (UE) nr 604/2013”, w szczególności następujące informacje (podkreślenia w oryginale):

„Zwrócili się Państwo do nas z prośbą o udzielenie ochrony, ponieważ sądzą Państwo, że zostali zmuszeni do opuszczenia kraju z powodu prześladowań, wojny lub ryzyka doznania poważnej krzywdy. W przepisach prawa taka prośba jest określana jako »wniosek o ochronę międzynarodową«, natomiast osoba ją składająca nazywana jest »wnioskodawcą«. Osoby, które zwracają się z wnioskiem o udzielenie ochrony, są często nazywane »osobami ubiegającymi się o azyl«.

To, że ubiegają się Państwo o azyl w naszym państwie, nie gwarantuje, że wniosek zostanie w nim rozpatrzony. Ustalenie, które państwo jest odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku, odbędzie się w ramach procedury przewidzianej przez prawo Unii Europejskiej, w ramach tzw. rozporządzenia dublińskiego. Zgodnie z tym rozporządzeniem tylko jedno państwo jest odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku.

[...]

Zanim możliwe będzie rozpatrzenie wniosku o udzielenie azylu, musimy ustalić, czy jesteśmy za to odpowiedzialni, czy też odpowiada za to inne państwo – postępowanie to nosi nazwę »procedury dublińskiej«. Procedura dublińska nie będzie dotyczyła przyczyn ubiegania się o azyl. Będzie ona dotyczyła wyłącznie tego, które państwo jest odpowiedzialne za podejmowanie decyzji w sprawie wniosku o udzielenie azylu.

[...]

Jeżeli władze naszego państwa zdecydują, że są odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku o udzielenie azylu, oznacza to, że mogą Państwo w nim pozostać oraz że wniosek ten zostanie w nim rozpatrzony. W takim przypadku procedura rozpatrywania wniosku zacznie się niezwłocznie.

W przypadku podjęcia decyzji, że za rozpatrzenie wniosku odpowiedzialne jest inne państwo, postaramy się Państwa do niego przekazać, tak aby wniosek mógł zostać w nim rozpatrzony [...].

Przepisy określają kilka przesłanek odpowiedzialności danego państwa za rozpatrzenie wniosku. Przesłanki te rozważa się w odpowiedniej kolejności, według stopnia ich ważności określonego przez prawo, zaczynając od tego, czy w określonym państwie systemu dublińskiego przebywa członek Państwa rodziny; czy znajdują lub znajdowali się Państwo w przeszłości w posiadaniu wizy lub zezwolenia na pobyt wydanego przez państwo systemu dublińskiego; czy odbyli Państwo, legalnie lub nielegalnie, podróż do innego państwa systemu dublińskiego lub czy przejeżdżali Państwo przez jego terytorium.

Ważne jest, abyśmy od razu zostali poinformowani o członkach rodziny przebywających w innym państwie systemu dublińskiego. Jeśli mąż, żona lub dziecko ubiega się o azyl lub jeśli osoba ta otrzymała ochronę międzynarodową w innym państwie systemu dublińskiego, państwo to może być właściwe do rozpatrzenia wniosku o azyl.

Możemy podjąć decyzję o rozpatrzeniu wniosku w naszym państwie, nawet jeżeli nie jesteśmy do tego zobowiązani na podstawie kryteriów wskazanych w rozporządzeniu dublińskim. Nie podejmiemy decyzji o przekazaniu Państwa do kraju, w którym w Państwa przypadku może dojść do naruszenia praw człowieka.

[...]

Można się sprzeciwić decyzji o przekazaniu do innego państwa systemu dublińskiego oraz odwołać się od niej na drodze sądowej. Można również poprosić o umożliwienie pozostania w naszym państwie do czasu rozpatrzenia odwołania.

W przypadku wycofania wniosku o udzielenie azylu i wyjazdu do innego państwa systemu dublińskiego najprawdopodobniej zostaną Państwo przekazani z powrotem do naszego państwa lub do państwa odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku.

Ważne jest zatem, aby po złożeniu wniosku o azyl pozostali Państwo w kraju, w którym wniosek ten został złożony, dopóki nie zdecydujemy 1) które państwo będzie odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku o udzielenie azylu lub 2) czy wniosek ten zostanie rozpatrzony w naszym państwie.

[...]

Jeżeli dojdziemy do wniosku, że za rozpatrzenia złożonego wniosku może być odpowiedzialne inne państwo, prześlemy bardziej szczegółowe informacje na temat tej procedury oraz tego, w jaki sposób wpłynie ona na Państwa sytuację i przysługujące Państwu prawa”.

38. W części B broszura informacyjna, zgodnie z załącznikiem X do rozporządzenia nr 1560/2003, zawiera między innymi następujące „[i]nformacje dla wnioskodawców ubiegających się o ochronę międzynarodową w ramach procedury dublińskiej”:

„Otrzymali Państwo tę broszurę, ponieważ wystąpili Państwo o udzielenie ochrony międzynarodowej (azylu) w naszym państwie lub w innym państwie systemu dublińskiego, a nasze władze mają powody ku temu, aby sądzić, że za rozpatrzenie tego wniosku może być odpowiedzialne inne państwo.

Ustalenie, które państwo jest odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku, odbędzie się w ramach procedury przewidzianej przez prawo Unii Europejskiej, w ramach tzw. rozporządzenia dublińskiego. Postępowanie to jest nazywane »procedurą dublińską«. Ta broszura ma na celu udzielenie odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania dotyczące tej procedury.

[...]

Procedura dublińska umożliwia określenie, które państwo jest odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku o udzielenie azylu. Oznacza to, że mogą zostać Państwo przekazani do innego państwa, które jest odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku.

[...]

UWAGA: Nie powinni Państwo wyjeżdżać do innego państwa systemu dublińskiego. W przypadku wyjazdu do innego państwa systemu dublińskiego zostaną Państwo przekazani z powrotem do naszego państwa lub do państwa, w którym wcześniej ubiegali się Państwo o azyl. Wycofanie wniosku o udzielenie azylu nie spowoduje zmiany państwa odpowiedzialnego za rozpatrzenie takiego wniosku. W przypadku ucieczki istnieje ryzyko, że zostaną Państwo zatrzymani.

[...]

W jaki sposób władze ustalą, które państwo będzie odpowiedzialne za rozpatrzenie mojego wniosku?

Istnieje szereg przesłanek, które wskazują na to, że określone państwo może być odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku. Przesłanki te rozważa się w odpowiedniej kolejności, według stopnia ich ważności określonego przez prawo. Jeżeli jedna z nich nie ma zastosowania, należy rozważyć kolejną, i tak dalej.

Przesłanki te dotyczą następujących okoliczności, w kolejności od najważniejszej do najmniej ważnej:

- członkowi rodziny (mąż, żona lub dzieci poniżej 18 roku życia) przyznano ochronę międzynarodową lub osoba ta ubiega się o azyl w innym państwie systemu dublińskiego.

Jest zatem ważne, aby poinformować nas o członkach rodziny przebywających w innych państwach systemu dublińskiego przed podjęciem pierwszej decyzji w sprawie wniosku o udzielenie azylu. Żeby trafić do tego samego państwa, zarówno Państwo, jak i członek Państwa rodziny, muszą się na to zgodzić na piśmie[.]

[...]

Jak wygląda moja sytuacja w przypadku, gdy jestem osobą wymagającą opieki lub sprawuję nad kimś opiekę?

Mogą Państwo zostać przekazani do tego państwa, w którym przebywa **Państwa matka, ojciec, dziecko, brat lub siostra**, jeżeli spełnione zostały wszystkie warunki przedstawione poniżej:

- osoby te przebywają legalnie w jednym z państw systemu dublińskiego,
- jedna z wymienionych osób jest w ciąży, opiekuje się noworodkiem, jest poważnie chora, jest niepełnosprawna w wysokim stopniu lub jest osobą starszą,
- jedna z wymienionych osób wymaga opieki innej osoby, która jest w stanie tę opiekę sprawować.

Państwo, w którym przebywa Państwa dziecko, rodzeństwo lub rodzic, powinno w normalnych warunkach przyjąć odpowiedzialność za rozpatrzenie wniosku, o ile odpowiednie więzi rodzinne istniały już w kraju pochodzenia. Poprosimy również o wskazanie na piśmie, że obydwie strony chcą takiego połączenia.

Mogą Państwo wnioskować o taką możliwość, znajdując się już w tym państwie, w którym przebywa dziecko, rodzeństwo lub rodzic, ale też znajdując w innym państwie niż to, w którym przebywają Państwa krewni. W tym drugim przypadku złożenie takiego wniosku oznacza konieczność wyjazdu do tego państwa, chyba że Państwa stan zdrowia powoduje długotrwałą niezdolność do podróży.

Oprócz tego w każdym momencie w czasie trwania procedury azyłowej mogą Państwo złożyć wniosek o połączenie z członkiem rodziny ze względów humanitarnych, rodzinnych lub kulturowych. Jeżeli wniosek ten zostanie uwzględniony, będą musieli Państwo wyjechać do kraju, w którym przebywają Państwa krewni. W takim przypadku będą musieli Państwo wyrazić na to zgodę na piśmie. Ważne jest, aby nas poinformować o wszelkich względach humanitarnych przemawiających za rozpatrzeniem wniosku w tym lub innym państwie.

[...]

– *Jeżeli ubiegają się Państwo o azyl w państwie systemu dublińskiego po raz pierwszy, ale istnieją powody ku temu, by przypuszczać, że wniosek powinien zostać rozpatrzony przez inne państwo systemu dublińskiego, zwrócimy się do tego państwa z wnioskiem o »przejęcie« sprawy.*

[...]

– *Jeżeli ubiegali się już Państwo o azyl w innym państwie systemu dublińskiego niż to, w którym obecnie przebywają, zwrócimy się do tego państwa z wnioskiem o »wtórne przejęcie«.*

[...]

Jeżeli jednak nie ubiegali się Państwo o azyl w naszym państwie, a poprzedni wniosek o udzielenie azylu złożony w innym państwie został rozpatrzony odmownie na podstawie prawomocnej decyzji, możemy podjąć decyzję o przesłaniu do odpowiedzialnego państwa wniosku o wtórne przejęcie lub też podjąć działania zmierzające do zorganizowania Państwa powrotu do kraju pochodzenia lub stałego pobytu lub do bezpiecznego kraju trzeciego.

[...]

W odpowiedzialnym państwie będą Państwo traktowani jako osoba ubiegająca się o azyl, mogą korzystać ze wszystkich związanych z tym praw. Jeżeli nigdy wcześniej nie występowali Państwo z wnioskiem o udzielenie azylu w tym państwie, po przybyciu do niego będą mieli Państwo taką możliwość.

[...]”.

39. Broszura informacyjna, zgodnie z załącznikiem XIII do rozporządzenia nr 1560/2003, zawiera „[i]nformacje dla obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców przebywających nielegalnie w państwie członkowskim, na mocy art. 29 ust. 3 [rozporządzenia Eurodac]”:

„Jeśli przebywają Państwo nielegalnie w państwie »systemu dublińskiego«, jego władze mogą pobrać odciski palców i przesłać je do bazy daktyloskopijnej zwanej »Eurodac«. Chodzi jedynie o to, żeby sprawdzić, czy już wcześniej ubiegali się Państwo o azyl. Dane dotyczące odcisków palców nie będą przechowywane w bazie danych Eurodac, ale jeśli wcześniej[j] ubiegali się Państwo o azyl w innym państwie, mogą Państwo zostać do niego odesłani.

[...]

Jeżeli władze naszego państwa dojdą do wniosku, że być może złożyli Państwo wniosek o objęcie ochroną międzynarodową w innym państwie, które mogłyby być odpowiedzialne za rozpatrzenie tego wniosku, przekażą bardziej szczegółowe informacje na temat dalszego postępowania oraz poinformują o tym, w jaki sposób wpłynie to Państwa sytuację oraz prawa¹².

B. Prawo włoskie

40. W prawie włoskim art. 3 decreto legislativo (dekretu ustawodawczego) nr 25/2008 z dnia 28 stycznia 2008 r. transponującego dyrektywę 2005/85/WE uchyloną i zastąpioną dyrektywą 2013/32/UE w sprawie wspólnych procedur nadawania i cofania statusu uchodźcy (GURI nr 40 z dnia 16 lutego 2008 r.), w aktualnym brzmieniu, reguluje skargi na decyzje o przekazaniu w ramach systemu dublińskiego.

III. Stan faktyczny i wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

A. Sprawa C-228/21

41. Wnioskodawca w sprawie C-228/21, CZA, złożył we Włoszech wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, złożony wcześniej taki wniosek w Słowenii. W związku z tym właściwy organ włoski, Unità Dublino (jednostka dublińska), wchodzący w skład ministerstwa spraw wewnętrznych, zwrócił się do Słowenii o wtórne przejęcie wnioskodawcy na podstawie art. 18 ust. 1 lit. b) rozporządzenia Dublin III. Słowenia wyraziła na to zgodę. W następstwie względem wnioskodawcy wydano na podstawie art. 26 rozporządzenia Dublin III decyzję o przekazaniu, w której poinformowano go o tym, że postanowiono przekazać go do Słowenii.

42. Skierowana przeciwko tej decyzji skarga wnioskodawcy, oparta na naruszeniu obowiązku informacyjnego przewidzianego w art. 4 rozporządzenia Dublin III, została uwzględniona w pierwszej instancji przed Tribunale di Catanzaro (sąd w Catanzaro, Włochy). Właściwy organ nie mógł udowodnić, że wnioskodawca otrzymał ulotkę informacyjną wymaganą na podstawie art. 4 rozporządzenia Dublin III. Sąd nie uznał za wystarczające przedłożenia protokołu indywidualnej rozmowy sporządzonego zgodnie z art. 5 tego rozporządzenia oraz dostarczenia innej ulotki w momencie formalnego składania wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej we Włoszech. Doszedł on do wniosku, że naruszenie obowiązku informacyjnego z art. 4 rozporządzenia Dublin III skutkowało nieważnością decyzji o przekazaniu.

43. Ministerstwo spraw wewnętrznych złożyło skargę kasacyjną od tej decyzji do Corte suprema di cassazione (sądu kasacyjnego, Włochy). Postanowieniem z dnia 29 marca 2021 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 8 kwietnia 2021 r., sąd ten zawiesił postępowanie i zwrócił się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1. Czy art. 4 rozporządzenia [Dublin III] należy interpretować w ten sposób, że w ramach odwołania wniesionego na podstawie art. 27 rozporządzenia od decyzji o przekazaniu wydanej przez państwo członkowskie zgodnie z mechanizmem przewidzianym w art. 26 rozporządzenia i na podstawie obowiązku wtórnego przejęcia ustanowionego w art. 18 ust. 1

¹² „Przekazywanie takich informacji przewidziano w części B załącznika X”.

lit. b) tego rozporządzenia można podnieść samą okoliczność, że ulotka informacyjna, o której mowa w art. 4 ust. 2 rozporządzenia, nie została dostarczona przez państwo, które wydało decyzję o przekazaniu?

2. Czy art. 27 rozporządzenia [Dublin III] w związku z motywami 18 i 19 oraz art. 4 tego rozporządzenia należy interpretować w ten sposób, że w przypadku stwierdzenia naruszenia obowiązków określonych w art. 4 skuteczny środek zaskarżenia wymaga wydania przez sąd orzeczenia stwierdzającego nieważność decyzji o przekazaniu?
3. W przypadku udzielenia na pytanie drugie odpowiedzi przeczącej: czy art. 27 rozporządzenia [Dublin III] w związku z motywami 18 i 19 oraz art. 4 tego rozporządzenia należy interpretować w ten sposób, że w przypadku stwierdzenia naruszenia obowiązków określonych w art. 4 skuteczny środek zaskarżenia wymaga, aby sąd zbadał znaczenie tego naruszenia w świetle okoliczności podnoszonych przez wnoszącego odwołanie, i pozwala na utrzymanie w mocy decyzji o przekazaniu w każdym przypadku, gdy nie ma powodów do wydania decyzji o przekazaniu o innej treści?”.

B. Sprawa C-254/21

44. W sprawie C-254/21 DG, obywatel afgański, złożył we Włoszech drugi wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, gdy jego pierwszy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, złożony w Szwecji, został już tam ostatecznie odrzucony. W następstwie uzyskania trafienia w systemie Eurodac włoskie ministerstwo spraw wewnętrznych skierowało do władz szwedzkich wnioski o wtórne przejęcie na podstawie art. 18 ust. 1 lit. d) rozporządzenia Dublin III, który władze szwedzkie zaakceptowały, i zarządziło przekazanie do Szwecji.

45. Wnioskodawca zaskarżył tę decyzję do Tribunale di Roma (sądu w Rzymie, Włochy), podnosząc naruszenie art. 4 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”) oraz art. 17 ust. 1 rozporządzenia Dublin III. Uzasadnia to tym, że groziłoby mu pośrednie odesłanie (refoulement) do Afganistanu przez Szwecję, a w Afganistanie groziłoby mu nieludzkie i poniżające traktowanie. Odpowiedzialność Włoch za udzielenie mu ochrony przed ryzykiem pośredniego odesłania (refoulement) wynika z art. 17 rozporządzenia Dublin III.

46. W tych okolicznościach Tribunale di Roma (sąd w Rzymie) postanowił zawiesić postępowanie i na mocy postanowienia z dnia 12 kwietnia 2021 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 22 kwietnia 2021 r., zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1. Czy prawo do skutecznego środka prawnego w rozumieniu art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej wymaga, aby w okolicznościach sprawy w postępowaniu głównym uznać, że art. 4 i 19 karty praw podstawowych zapewniają również ochronę przed ryzykiem pośredniego odesłania (refoulement) w następstwie przekazania do państwa członkowskiego Unii, w którym nie występują wady systemowe w rozumieniu art. 3 ust. 2 rozporządzenia [Dublin III] (w przypadku braku innych państw członkowskich odpowiedzialnych na podstawie kryteriów określonych w rozdziałach III i IV), a które rozpatrzyło już i oddaliło pierwszy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej?
2. Czy sąd państwa członkowskiego, w którym został złożony drugi wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, rozpatrujący skargę na podstawie art. 27 rozporządzenia [Dublin III] – a zatem odpowiedzialny za dokonanie oceny przekazania na terytorium Unii, lecz nie za rozstrzygnięcie wniosku o udzielenie ochrony – powinien ocenić, że istnieje

ryzyko pośredniego odesłania (refoulement) do państwa trzeciego, w przypadku gdy państwo członkowskie, w którym złożono pierwszy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, dokonało odmiennej oceny pojęcia »ochrony wewnętrznej« w rozumieniu art. 8 dyrektywy 2011/95/UE?

3. Czy ocena ryzyka pośredniego odesłania (refoulement) wynikająca z odmiennej wykładni potrzeby »ochrony wewnętrznej« między dwoma państwami członkowskimi jest zgodna z art. 3 ust. 1 (część druga) rozporządzenia i z ogólnym zakazem decydowania przez obywateli państw trzecich o wyborze państwa Unii, w którym zostanie złożony wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej?
4. W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na powyższe pytania:
 - a) czy ocena istnienia ryzyka pośredniego odesłania (refoulement) dokonana przez sąd państwa, w którym wnioskodawca złożył drugi wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej po oddaleniu pierwszego wniosku, wymaga zastosowania klauzuli zawartej w art. 17 ust. 1, zdefiniowanej w rozporządzeniu jako »klauzula dyskrecjonalna«?
 - b) jakie kryteria powinien zastosować sąd, do którego wniesiono środek zaskarżenia na podstawie art. 27 rozporządzenia, aby móc ocenić ryzyko pośredniego odesłania (refoulement), oprócz kryteriów określonych w rozdziałach III i IV, biorąc pod uwagę, że ryzyko to zostało już wykluczone przez państwo, które rozpatrywało pierwszy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej?».

C. Sprawa C-297/21

47. W sprawie C-297/21 XXX.XX, obywatel afgański, złożył we Włoszech drugi wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, gdy jego pierwszy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, złożony przedtem w Niemczech, został ostatecznie odrzucony i wydano tam wobec wnioskodawcy ostateczny nakaz wydalenia. W następstwie uzyskania trafienia w systemie Eurodac włoskie ministerstwo spraw wewnętrznych skierowało do władz niemieckich wnioski o wtórne przejęcie na podstawie art. 18 ust. 1 lit. d) rozporządzenia Dublin III, który władze te zaakceptowały.

48. Wnioskodawca wniósł do Tribunale di Firenze (sądu we Florencji, Włochy) skargę na wydaną w rezultacie wobec niego decyzję o przekazaniu. Uważa on, że zaskarżona decyzja narusza art. 4 karty oraz art. 3 ust. 2 i art. 17 ust. 1 rozporządzenia Dublin III, ponieważ grozi mu pośrednie odesłanie przez Niemcy do Afganistanu, a po powrocie do tego kraju nieludzkie i poniżające traktowanie. Dlatego też jego zdaniem Włochy są odpowiedzialnym państwem członkowskim na podstawie art. 17 ust. 1 rozporządzenia Dublin III.

49. W tych okolicznościach Tribunale di Firenze (sąd we Florencji) postanowił zawiesić postępowanie i na mocy postanowienia z dnia 29 kwietnia 2021 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 10 maja 2021 r., zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1. Przede wszystkim, czy art. 17 ust. 1 rozporządzenia [Dublin III] należy interpretować zgodnie z art. 19 i 47 [karty] oraz art. 27 rozporządzenia [Dublin III] w ten sposób, że sąd państwa członkowskiego, rozpatrujący środek zaskarżenia na decyzję Unità Dublin (jednostki dublińskiej), może uznać odpowiedzialność państwa członkowskiego, które powinno dokonać przekazania na podstawie art. 18 ust. 1 lit. d), jeżeli stwierdzi, że w odpowiedzialnym

państwie członkowskim istnieje ryzyko naruszenia zasady non-refoulement poprzez wydalenie wnioskodawcy do jego państwa pochodzenia, w którym byłby on narażony na niebezpieczeństwo śmierci lub niezgodnego z godnością traktowania?

2. Ewentualnie, czy art. 3 ust. 2 rozporządzenia [Dublin III] należy interpretować zgodnie z art. 19 i 47 [karty] oraz art. 27 rozporządzenia [Dublin III] w ten sposób, że sąd może uznać odpowiedzialność państwa zobowiązanego do dokonania przekazania na podstawie art. 18 ust. 1 lit. d) tego rozporządzenia, jeżeli zostanie wykazane, że:
 - a) w odpowiedzialnym państwie członkowskim istnieje ryzyko naruszenia zasady non-refoulement poprzez wydalenie wnioskodawcy do jego państwa pochodzenia, w którym byłby on narażony na niebezpieczeństwo śmierci lub niezgodnego z godnością traktowania;
 - b) niemożliwe jest dokonanie przekazania do innego państwa wyznaczonego na podstawie kryteriów określonych w rozdziale III rozporządzenia [Dublin III]?”.

D. Sprawa C-315/21

50. W sprawie C-315/21 urodzony w Pakistanie PP złożył wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej we Włoszech, złożony już podobny wniosek w Niemczech. Włoskie ministerstwo spraw wewnętrznych złożyło następnie wniosek o wtórne przejście zgodnie z art. 18 ust. 1 lit. b) rozporządzenia Dublin III do władz niemieckich, które zaakceptowały go jako wniosek o wtórne przejście zgodnie z art. 18 ust. 1 lit. d) rozporządzenia Dublin III. Włoskie ministerstwo spraw wewnętrznych zarządziło wówczas przekazanie wnioskodawcy do Niemiec.

51. Wnioskodawca wniósł skargę na tę decyzję do Tribunale di Milano (sądu w Mediolanie, Włochy) i skutecznie wystąpił o tymczasowe zawieszenie wykonania decyzji. Na poparcie swojej skargi powołał się z jednej strony na naruszenie obowiązków informacyjnych wynikających z art. 4 i 5 rozporządzenia Dublin III, a z drugiej strony na ryzyko pośredniego odesłania przez Niemcy do Pakistanu, gdzie groziłoby mu konkretne ryzyko niezgodnego z godnością traktowania. Jednostka dublińska ministerstwa spraw wewnętrznych odpierała ten zarzut i przedstawiła dowody na to, że miała miejsce przewidziana w art. 5 rozporządzenia Dublin III indywidualna rozmowa z wnioskodawcą.

52. W tych okolicznościach Tribunale di Milano (sąd w Mediolanie, Włochy) postanowił zawiesić postępowanie i na mocy postanowienia z dnia 14 kwietnia 2021 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 17 maja 2021 r., zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1. Czy art. 4 i 5 rozporządzenia [Dublin III] należy interpretować w ten sposób, że ich naruszenie powoduje samo w sobie niezgodność z prawem zaskarżonego aktu na podstawie art. 27 rozporządzenia [Dublin III], niezależnie od konkretnych konsekwencji tego naruszenia dla treści decyzji i dla określenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego?
2. Czy art. 27 rozporządzenia [Dublin III] w związku z art. 18 ust. 1 lit. a) lub w związku z art. 18 ust. [1] lit. b), c) i d) oraz art. 20 ust. 5 tego rozporządzenia należy interpretować w ten sposób, że określa on różne przedmioty zaskarżenia, różne zarzuty, które należy podnieść w postępowaniu sądowym, oraz różne aspekty naruszeń obowiązków informacyjnych i przeprowadzenia rozmowy indywidualnej w rozumieniu art. 4 i 5 rozporządzenia [Dublin III]?

W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie drugie: Czy art. 4 i 5 rozporządzenia [Dublin III] należy interpretować w ten sposób, że przewidziane w nich gwarancje informacyjne mają zastosowanie wyłącznie w przypadku, o którym mowa w art. 18 ust. 1 lit. a), a nie również w procedurze wtórnego przejścia, czy też należy je interpretować w ten sposób, że w tej ostatniej procedurze obowiązki informacyjne mają zastosowanie przynajmniej w odniesieniu do wygaśnięcia odpowiedzialności na podstawie art. 19 lub do wad systemowych w procedurze azylowej i w warunkach przyjmowania wnioskodawców, które pociągają za sobą ryzyko nieludzkiego i poniżającego traktowania w rozumieniu art. 4 [karty], o którym mowa w art. 3 ust. 2?

3. Czy art. 3 ust. 2 należy interpretować w ten sposób, że »w procedurze azylowej wady systemowe« obejmują również ewentualne konsekwencje prawomocnych orzeczeń o oddaleniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej przyjętych przez sąd państwa członkowskiego dokonującego wtórnego przejścia, jeżeli sąd, do którego zwrócono się na podstawie art. 27 rozporządzenia [Dublin III], uzna, że istnieje rzeczywiste ryzyko, iż wnioskodawca zostanie poddany nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu w przypadku jego odesłania do państwa pochodzenia przez [wspomniane] państwo członkowskie, również z uwagi na fakt, że uznano, iż toczy się tam powszechny konflikt zbrojny w rozumieniu art. 15 lit. c) dyrektywy 2011/95?».

E. Sprawa C-328/21

53. W sprawie C-328/21 włoskie ministerstwo spraw wewnętrznych zarządziło przekazanie GE, wnioskodawcy pochodzącego z Iraku, do Finlandii w następstwie stwierdzenia, że przebywa on we Włoszech nielegalnie i że trafienie w systemie Eurodac ujawniło, iż wcześniej ubiegał się o ochronę międzynarodową w Finlandii. W odpowiedzi na wniosek o przyjęcie z powrotem wnioskodawcy na podstawie art. 18 ust. 1 lit. b) rozporządzenia Dublin III Finlandia uznała swoją odpowiedzialność na podstawie art. 18 ust. 1 lit. d) tego rozporządzenia.

54. Wnioskodawca wniósł skargę na decyzję o przekazaniu do Tribunale di Roma (sądu w Rzymie, Włochy), który uznał się za niewłaściwy i przekazał sprawę do Tribunale di Trieste (sądu w Trieście, Włochy). Wnioskodawca powołuje się w szczególności na naruszenie obowiązków informacyjnych wynikających z art. 4 rozporządzenia Dublin III i art. 29 rozporządzenia Eurodac.

55. W tych okolicznościach Tribunale di Trieste (sąd w Trieście, Włochy) postanowił zawiesić postępowanie i na mocy postanowienia z dnia 2 kwietnia 2021 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 26 maja 2021 r., zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1. Jakie konsekwencje prawne przewiduje prawo Unii Europejskiej w odniesieniu do decyzji o przekazaniu w celu wtórnego przejścia na podstawie rozdziału VI sekcja III rozporządzenia [Dublin III], jeżeli państwo nie dostarczyło informacji przewidzianych w art. 4 rozporządzenia [Dublin III] i art. 29 rozporządzenia [Eurodac]?
2. W szczególności w przypadku, gdy został wniesiony pełny i skuteczny środek odwoławczy od decyzji o przekazaniu, kieruje się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej pytania:
 - 2.1. Czy art. 27 rozporządzenia [Dublin III] należy interpretować:

- w taki sposób, że niedoręczenie ulotki informacyjnej, o której jest mowa w art. 4 ust. 2 i 3 rozporządzenia [Dublin III], osobie znajdującej się w sytuacji opisanej w art. 23 ust. 1 rozporządzenia [Dublin III] przesądza samo w sobie o nieusuwalnej nieważności decyzji o przekazaniu (i ewentualnie również o odpowiedzialności za rozpoznanie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej przez państwo członkowskie, do którego osoba złożyła nowy wniosek);
- czy też w taki sposób, że to na skarżącym spoczywa ciężar udowodnienia przed sądem, że gdyby otrzymał ulotkę, wynik postępowania byłby inny?

2.2. Czy art. 27 rozporządzenia [Dublin III] należy interpretować:

- w taki sposób, że niedoręczenie ulotki informacyjnej, o której mowa w art. 29 rozporządzenia [Eurodac], osobie znajdującej się w sytuacji opisanej w art. 24 ust. 1 rozporządzenia [Dublin III] przesądza samo w sobie o nieusuwalnej nieważności decyzji o przekazaniu (i ewentualnie także o powstaniu w związku z tym koniecznej możliwości złożenia nowego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej);
- czy też w taki sposób, że to na skarżącym spoczywa ciężar udowodnienia przed sądem, że gdyby otrzymał ulotkę, wynik postępowania byłby inny?”.

IV. Postępowanie przed Trybunałem

56. Sądy odsyłające w sprawach C-254/21, C-297/21, C-315/21 i C-328/21 wniosły o rozpoznanie spraw w trybie przyspieszonym na podstawie art. 105 regulaminu Trybunału Sprawiedliwości lub w pierwszej kolejności na podstawie art. 53 § 3 regulaminu.

57. Postanowieniami prezesa Trybunału z dnia 14 czerwca i 6 lipca 2021 r. wnioski te zostały oddalone.

58. Postanowieniem prezesa Trybunału z dnia 6 lipca 2021 r. sprawy C-228/21, C-254/21, C-297/21, C-315/21 i C-328/21 zostały połączone do łącznego rozpoznania w ramach pisemnego i ustnego etapu postępowania i do wydania wyroku.

59. Niemcy, Francja, Włochy, Niderlandy, Komisja Europejska i skarżący w postępowaniach głównych w sprawach C-297/21 i C-328/21 przedstawili uwagi na piśmie.

60. Włochy, Komisja i skarżący w postępowaniach głównych w sprawach C-297/21 i C-328/21 wzięli udział we wspólnej rozprawie w dniu 8 czerwca 2022 r.

V. Ocena

61. Sytuacje leżące u podstaw tych pięciu wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym charakteryzują się wszystkie tym, że zainteresowane osoby ubiegające się o azyl po złożeniu pierwszego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w państwie członkowskim udały się do Włoch i tam albo złożyły kolejny wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej (sprawy C-228/21, C-254/21, C-297/21 i C-315/21), albo przebywały bez dokumentu pobytu (sprawa C-328/21, przy czym jest sporne, czy skarżący w postępowaniu głównym złożył nowy wniosek we Włoszech; zob. w tym względzie pkt 98 i 123 niniejszej opinii).

Następnie właściwy organ włoski zwrócił się do państw członkowskich, w których zainteresowani złożyli wcześniej wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej, o ich wtórne przejęcie i wydał w odniesieniu do tych osób decyzje o przekazaniu na podstawie art. 26 rozporządzenia Dublin III, które są obecnie przedmiotem postępowań głównych.

62. W tym kontekście opisane na wstępie pytania skierowane do Trybunału w ramach rozpatrywanych wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczą dwóch grup zagadnień. Pierwsza z nich dotyczy obowiązków udzielenia informacji i dostarczenia wspólnej ulotki na podstawie, odpowiednio, art. 4 rozporządzenia Dublin III i art. 29 rozporządzenia Eurodac oraz przeprowadzenia indywidualnej rozmowy na podstawie art. 5 rozporządzenia Dublin III (sprawy C-228/21, C-315/21 i C-328/21) (część A). Drugą kwestią jest to, czy sądy wnioskującego państwa członkowskiego mogą w ramach skargi na decyzję o przekazaniu badać ryzyko naruszenia zasady non-refoulement przez państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek, jeżeli w tym państwie członkowskim nie występują nieprawidłowości systemowe (sprawy C-254/21, C-297/21 i C-315/21) (część B).

A. W przedmiocie wspólnej ulotki i indywidualnej rozmowy

63. Poprzez pytania w sprawach C-228/21, C-315/21 i C-328/21 sądy odsyłające dążą, po pierwsze, do ustalenia, czy obowiązki w zakresie udzielenia wnioskodawcom informacji i dostarczania im wspólnej ulotki, o których mowa w art. 4 rozporządzenia Dublin III i art. 29 rozporządzenia Eurodac, oraz przeprowadzania indywidualnej rozmowy, o którym mowa w art. 5 rozporządzenia Dublin III, mają zastosowanie nie tylko w ramach postępowania w sprawie ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego, które to postępowanie jest prowadzone w chwili złożenia pierwszego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w państwie członkowskim, lecz także w ramach postępowania w sprawie wtórnego przejęcia. To ostatnie postępowanie jest prowadzone w przypadku, gdy osoba ubiegająca się o azyl składa w innym jeszcze państwie członkowskim wniosek o ochronę międzynarodową lub w nim przebywa, a to drugie państwo członkowskie planuje przekazanie jej do pierwszego państwa członkowskiego.

64. Jeżeli omawiane obowiązki mają zastosowanie również w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia, sądy odsyłające starają się również ustalić, czy skarga na decyzję o przekazaniu może być oparta na naruszeniu tych obowiązków i jakie są konsekwencje takiego naruszenia dla decyzji o przekazaniu.

65. Ponieważ z art. 4 rozporządzenia Dublin III (sekcja 1), art. 29 rozporządzenia Eurodac (sekcja 2) i art. 5 rozporządzenia Dublin III (sekcja 3) wynikają konkretne kwestie, zasadne jest rozpatrywanie ich po kolei.

1. W przedmiocie obowiązku informacyjnego na podstawie art. 4 rozporządzenia Dublin III

66. Pytanie, czy obowiązki udzielenia informacji i dostarczenia wspólnej ulotki na podstawie art. 4 rozporządzenia Dublin III mają zastosowanie także w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia, zostało wyraźnie postawione jako druga część pytania drugiego w sprawie C-315/21, ale w sposób dorozumiany leży również u podstaw pytań w sprawach C-228/21 i C-328/21. Dotyczą one bowiem konsekwencji naruszenia wspomnianych obowiązków dla decyzji o przekazaniu w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia, co zakłada, że mają one zastosowanie.

67. Najpierw nakreślę różnicę między postępowaniami w sprawie przejścia i wtórnego przejścia oraz różne sytuacje, w których to ostatnie postępowanie ma zastosowanie [lit. a)]. Następnie wyjaśnię, dlaczego obowiązek informacyjny, o którym mowa, ma zastosowanie również w postępowaniu w sprawie wtórnego przejścia [lit. b)]. Na koniec przejdę do kwestii, czy naruszenie tego obowiązku może być przedmiotem zarzutu w ramach skargi na decyzję o przekazaniu i jakie ma to konsekwencje [lit. c)].

a) Postępowania w sprawie przejścia i wtórnego przejścia w systemie dublińskim

68. Zgodnie z art. 20 ust. 1 rozporządzenia Dublin III postępowanie w sprawie ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego wszczyna się, gdy tylko wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej zostanie po raz pierwszy złożony w państwie członkowskim. Jeżeli owo państwo członkowskie uzna, że inne państwo członkowskie jest odpowiedzialne, może zwrócić się do niego o przejście wnioskodawcy [art. 18 ust. 1 lit. a) w związku z art. 21 ust. 1 rozporządzenia Dublin III].

69. Z kolei postępowanie w sprawie wtórnego przejścia zgodnie z art. 23 i 24 rozporządzenia Dublin III ma zastosowanie do osób, które po złożeniu pierwszego wniosku w jednym państwie członkowskim przemieszczają się do innego państwa członkowskiego i składają tam kolejny wniosek lub przebywają bez dokumentu pobytu. To państwo członkowskie może wówczas zwrócić się do państwa członkowskiego, które wcześniej rozpatrywało ich wniosek, o wtórne przejście.

70. W postępowaniu w sprawie wtórnego przejścia należy wyróżnić dwie sytuacje, na które powołuje się również sąd odsyłający w sprawie C-315/21. Z jednej strony postępowanie to dotyczy sytuacji osób, które złożyły wniosek w pierwszym państwie członkowskim, a następnie opuściły to państwo członkowskie przed zakończeniem postępowania w sprawie ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego (art. 20 ust. 5 rozporządzenia Dublin III). Ta sytuacja nie znajduje zastosowania w postępowaniach głównych.

71. Z drugiej strony postępowanie w sprawie wtórnego przejścia dotyczy sytuacji osób, które w trakcie merytorycznego rozpatrywania wniosku lub po jego odrzuceniu przez odpowiedzialne państwo członkowskie przemieszczają się do innego państwa członkowskiego i składają tam kolejny wniosek lub przebywają bez dokumentu pobytu [art. 18 ust. 1 lit. b)–d) rozporządzenia Dublin III]¹³. Okoliczności niniejszych postępowań głównych odpowiadają tym sytuacjom.

b) Obowiązek udzielenia informacji zgodnie z art. 4 rozporządzenia Dublin III również w postępowaniu w sprawie wtórnego przejścia

72. Artykuł 4 ust. 1 rozporządzenia Dublin III stanowi, że „[n]iewłocznie po złożeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w rozumieniu art. 20 ust. 2 w państwie członkowskim” jego organy informują wnioskodawcę o stosowaniu tego rozporządzenia i jego istotnych aspektach. Odpowiednie informacje zawarte są we wspólnej ulotce przygotowanej przez Komisję zgodnie z art. 4 ust. 2 i 3 rozporządzenia Dublin III w rozporządzeniu wykonawczym nr 118/2014.

¹³ W sprawie rozróżnienia dwóch rodzajów sytuacji wymienionych w pkt 70 i 71, zob. też wyroki: z dnia 2 kwietnia 2019 r., H. i R. (C-582/17 i C-583/17, EU:C:2019:280, pkt 46–52); wyrok z dnia 12 stycznia 2023 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Termin na przekazanie – wielość wniosków) (od C-323/21 do C-325/21, EU:C:2023:4, pkt 47–50).

73. Poniżej omówię najpierw brzmienie i systematykę (pkt 1), następnie znaczenie i cel art. 4 rozporządzenia Dublin III (pkt 2) i wreszcie przypadek, w którym w drugim państwie członkowskim nie złożono nowego wniosku (pkt 3).

1) Brzmienie i systematyka art. 4 rozporządzenia Dublin III

74. Zgodnie ze swoim brzmieniem art. 4 ust. 1 rozporządzenia Dublin III w odniesieniu do obowiązku udzielenia informacji nie wprowadza rozróżnienia między pierwszym a kolejnymi wnioskami o udzielenie ochrony międzynarodowej ani między postępowaniem w sprawie przejęcia a postępowaniem w sprawie wtórnego przejęcia.

75. Jest prawdą, że art. 20 rozporządzenia Dublin III nosi tytuł „Wszczęcie postępowania”, a jego ust. 1 stanowi, że postępowanie w sprawie ustalania odpowiedzialnego państwa członkowskiego wszczywa się, gdy tylko wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej zostanie *po raz pierwszy*¹⁴ złożony w państwie członkowskim. Jednakże ustęp 2 tego przepisu reguluje następnie w sposób ogólny, kiedy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej [zdefiniowany w art. 2 lit. b) rozporządzenia Dublin III i art. 2 lit. h) dyrektywy w sprawie kwalifikowania] uznaje się za złożony, i nie odnosi się jedynie do pierwszego wniosku. Wynika to również z art. 23 ust. 2 akapit drugi rozporządzenia Dublin III, który odwołuje się do art. 20 ust. 2. Jednakże art. 23 ma zastosowanie jedynie do przypadków ponownego złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, a więc właśnie nie do pierwszego wniosku.

76. Systemowo art. 4 rozporządzenia Dublin III znajduje się w jego rozdziale II, który jest zatytułowany „Zasady ogólne i zabezpieczenia”. Jego przepisy mają zatem zastosowanie do całego zakresu stosowania tego rozporządzenia, a nie tylko do określonego rodzaju postępowania.

2) Znaczenie i cel art. 4 rozporządzenia Dublin III

77. W odniesieniu do uzasadnienia obowiązku informacyjnego Komisja i Włochy twierdzą, że zgodnie z motywem 18 rozporządzenia Dublin III jego celem jest ułatwienie ustalenia państwa członkowskiego odpowiedzialnego za merytoryczne rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej. Ich zdaniem postępowanie w sprawie wtórnego przejęcia ma jednak zastosowanie głównie do sytuacji, w których odpowiedzialne państwo członkowskie zostało już ustalone. Dlatego według nich w ramach tego postępowania nie jest już konieczne przekazywanie wszystkich informacji dotyczących ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego. Uważają one, iż wystarczające powinno być raczej poinformowanie zainteresowanych o aspektach, które mogą oni jeszcze podnosić na tym etapie postępowania. Komisja i Włochy opierają tę argumentację w szczególności na wyroku Trybunału w sprawie H. i R. (zwanego dalej „wyrokiem H. i R.”)¹⁵.

78. Należy przyznać Komisji i Włochom, że w sytuacjach, o których mowa w art. 18 ust. 1 lit. b)–d) rozporządzenia Dublin III (zob. pkt 71 powyżej), postępowanie w sprawie ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego zostało już zakończone i państwo to rozpoczęło lub nawet zakończyło merytoryczne rozpatrywanie wniosku. Trybunał Sprawiedliwości stwierdził zatem w wyroku H. i R., że w takim przypadku nie ma potrzeby ponownego stosowania norm regulujących postępowanie w sprawie ustalenia tej odpowiedzialności¹⁶.

¹⁴ Podkreślenie moje.

¹⁵ Wyrok z dnia 2 kwietnia 2019 r., H. i R. (C-582/17 i C-583/17, EU:C:2019:280).

¹⁶ Wyrok H. i R., pkt 51, 52, 65–67, 80.

79. Również w sytuacji objętej art. 20 ust. 5 rozporządzenia Dublin III (zob. pkt 70 powyżej), gdy badanie odpowiedzialności w państwie członkowskim, do którego skierowano wniosek o wtórne przejęcie, jeszcze trwa, wnioskujące państwo członkowskie zasadniczo nie jest zobowiązane do zbadania, czy państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek, jest odpowiedzialne. Musi raczej tylko sprawdzić, czy spełnione są przesłanki przewidziane w art. 20 ust. 5, tj. czy w państwie członkowskim, do którego skierowano wniosek, złożono pierwszy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej i czy państwo to wszczęło postępowanie – ale jeszcze go nie zakończyło – w sprawie ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego¹⁷.

80. Nie wyklucza to jednak, że także w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia należy jeszcze wziąć pod uwagę pewne kryteria odpowiedzialności. Jak wyjaśnię bardziej szczegółowo poniżej, Trybunał wyraźnie stwierdził to już w odniesieniu do niektórych kryteriów odpowiedzialności, co przyznają również Komisja i Włochy. Ponadto obowiązek informacyjny zgodnie z art. 4 rozporządzenia Dublin III obejmuje nie tylko kryteria ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego, ale także ogólne informacje na temat funkcjonowania systemu dublińskiego. Wszystkie te informacje zawarte są we wspólnej ulotce. W tym kontekście selektywny obowiązek informacyjny w ramach postępowania w sprawie wtórnego przejęcia zaproponowany przez Komisję i Włochy wydaje się niezgodny z celami rozporządzenia Dublin III [ppkt (i)] i trudny do realizacji w praktyce [ppkt (ii)].

i) Znaczenie informacji zawartych we wspólnej ulotce dla wnioskodawców w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia

– Kryteria odpowiedzialności, które muszą nadal być brane pod uwagę także w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia

81. W postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia wnioskujące państwo członkowskie nie jest już zobowiązane do badania z urzędu kryteriów ustalania odpowiedzialnego państwa członkowskiego na podstawie rozdziału III rozporządzenia Dublin III¹⁸. Nie oznacza to jednak, że może ono przymykać oczy na okoliczności podnoszone przez wnioskodawcę, które również na tym etapie mogą stać na przeszkodzie przekazaniu go państwu członkowskiemu, do którego skierowano wniosek. Dlatego również w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia wskazane jest poinformowanie wnioskodawców za pomocą wspólnej ulotki o możliwości przedstawienia takich okoliczności.

82. Dotyczy to w szczególności przeniesienia odpowiedzialności na wnioskujące państwo członkowskie na podstawie art. 19¹⁹, art. 23 ust. 3²⁰ oraz art. 29 ust. 2²¹ rozporządzenia Dublin III, wad systemowych w państwie członkowskim, do którego kierowany jest wniosek (art. 3 ust. 2 akapit drugi²²), lub, w szczególnych przypadkach dotyczących stanu zdrowia wnioskodawców, ryzyka niehumanitarnego traktowania poprzez samo przekazanie do państwa członkowskiego, do którego skierowano wniosek²³. W przypadkach, w których wnioskodawca opuścił państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek, jeszcze przed zakończeniem procedury ustalania

¹⁷ Wyrok H. i R., pkt 61–63, 80.

¹⁸ Wyrok H. i R., pkt 54–80.

¹⁹ Wyrok z dnia 7 czerwca 2016 r., Karim (C-155/15, EU:C:2016:410, pkt 27).

²⁰ Zobacz analogicznie do art. 21 ust. 1 rozporządzenia Dublin III wyrok z dnia 26 lipca 2017 r., Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:587, pkt 55).

²¹ Wyrok z dnia 25 października 2017 r., Shiri (C-201/16, EU:C:2017:805, pkt 46).

²² Wyrok z dnia 19 marca 2019 r., Jawo (C-163/17, EU:C:2019:218, pkt 87–89, 98).

²³ Wyrok z dnia 16 lutego 2017 r., C.K. i in. (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, pkt 65, 66, 73, 74, 96).

odpowiedzialnego państwa członkowskiego (art. 20 ust. 5, zob. pkt 70 powyżej), Trybunał uznał, że również w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia można powoływać się na to, że na podstawie kryteriów z art. 8–10 właśnie to wnioskujące państwo członkowskie należy uważać za państwo odpowiedzialne²⁴.

83. Ponadto w ramach postępowania w sprawie wtórnego przejęcia [zarówno w sytuacjach objętych art. 20 ust. 5 (zob. pkt 70 powyżej), jak i w sytuacjach objętych art. 18 ust. 1 lit. b)–d) rozporządzenia Dublin III (zob. pkt 71 powyżej)] wnioskodawcy mogą w szczególności przedstawić dowody dotyczące pobytu członków rodziny, krewnych lub innych osób należących do rodziny na terytorium wnioskującego państwa członkowskiego, które mogą prowadzić do zastosowania kryteriów określonych w art. 8, 10 i 16 rozporządzenia Dublin III. Dowody takie muszą zostać uwzględnione przez państwa członkowskie na podstawie art. 7 ust. 3, pod warunkiem że zostaną one przedstawione przed zaakceptowaniem przez inne państwo członkowskie wniosku o przejęcie lub *wtórne przejęcie*²⁵ zainteresowanej osoby na mocy, odpowiednio, art. 22 i 25²⁶ i że poprzednie wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej złożone przez wnioskodawcę nie stały się jeszcze przedmiotem pierwszej decyzji co do istoty.

84. Artykuł 7 ust. 3 rozporządzenia Dublin III zgodnie z jego brzmieniem i uzasadnieniem ma zatem zastosowanie również w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia. Wydaje się, że nie zostało to zakwestionowane w wyroku H. i R., gdyż Trybunał nie zajmował się tym przepisem w tym wyroku.

85. Również we wspólnej ulotce wyraźnie stwierdzono, że wnioskodawcy powinni poinformować władze, czy mają członków rodziny w państwie systemu dublińskiego „**przed podjęciem pierwszej decyzji w sprawie wniosku o udzielenie azylu**”²⁷, nie ograniczając tej możliwości do postępowania w sprawie przejęcia.

86. To też jest logiczne.

87. Jest prawdą, że rozporządzenie Dublin III ma na celu zapewnienie szybkiego ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego, a tym samym szybkiego rozpatrywania wniosków o udzielenie azylu²⁸. Wnioski o udzielenie azylu mogą być zatem w danym razie rozpatrywane przez państwo członkowskie inne niż odpowiedzialne na podstawie kryteriów określonych w rozdziale III tego rozporządzenia²⁹. Nie jest to problematyczne, ponieważ obowiązuje domniemanie, iż traktowanie osób ubiegających się o azyl w każdym państwie członkowskim jest zgodne z wymogami określonymi w karcie, w konwencji genewskiej³⁰, a także w EKPC³¹. Dzięki

²⁴ Wyrok H. i R., pkt 81–84.

²⁵ Podkreślenie moje.

²⁶ Tamże.

²⁷ Podkreślenie w oryginale. Zobacz pkt 38 niniejszej opinii.

²⁸ Zobacz motywy 4 i 5 rozporządzenia Dublin III oraz wyroki: z dnia 16 lutego 2017 r., C.K. i in. (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, pkt 57); z dnia 19 marca 2019 r., Jawo (C-163/17, EU:C:2019:218, pkt 58).

²⁹ Zobacz wyroki: z dnia 25 października 2017 r., Shiri (C-201/16, EU:C:2017:805, pkt 31); z dnia 13 listopada 2018 r., X i X (C-47/17 i C-48/17, EU:C:2018:900, pkt 69, 70); z dnia 12 stycznia 2023 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Termin na przekazanie – wielość wniosków) (od C-323/21 do C-325/21, EU:C:2023:4, pkt 55).

³⁰ Konwencja dotycząca statusu uchodźców podpisana w Genewie dnia 28 lipca 1951 r., *United Nations Treaty Series*, Vol. 189, s. 150, nr 2545 (1954).

³¹ Zobacz wyroki: z dnia 21 grudnia 2011 r., NS (C-411/10 i C-493/10, EU:C:2011:865, pkt 78–80); z dnia 19 marca 2019 r., Jawo (C-163/17, EU:C:2019:218, pkt 82); zob. także pkt 155 i nast. niniejszej opinii.

harmonizacji prawa Unii państwa członkowskie również w dużej mierze rozpatrują wnioski o azyl według tych samych zasad³². W związku z tym, gdy odpowiedzialność została już raz ustalona, w zasadzie nie powinna być już kwestionowana.

88. Jednakże z uwagi na znaczenie prawa do ochrony życia rodzinnego należy odstąpić od tej zasady, jeżeli na mocy art. 7 ust. 3 rozporządzenia Dublin III zostaną przedstawione dowody wskazujące na obecność członków rodziny wnioskodawcy w państwie członkowskim innym niż to, które początkowo zostało uznane za odpowiedzialne.

89. Przepis ten uwzględnia bowiem prawo do ochrony życia rodzinnego. Zgodnie z wnioskiem Komisji dotyczącym rozporządzenia Dublin III ma ono na celu wzmocnienie prawa do łączenia rodzin i uniemożliwienie przekazania wnioskodawcy do państwa członkowskiego, podczas gdy inne państwo członkowskie jest odpowiedzialne ze względu na jedność rodziny³³. Motywy 14–16 rozporządzenia Dublin III potwierdzają znaczenie poszanowania życia rodzinnego w wykonywaniu tego rozporządzenia. W związku z tym łączne rozpatrywanie przez jedno państwo członkowskie wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonych przez członków jednej rodziny ma w szczególności zapewnić, by decyzje podejmowane w odniesieniu do nich były spójne oraz by członkowie jednej rodziny nie byli rozdzielani.

90. Udzielenie wnioskodawcom informacji w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia za pomocą wspólnej ulotki służy zatem również i w szczególności ochronie ich prawa do życia rodzinnego.

³² Wyrok z dnia 10 grudnia 2013 r., Abdullahi (C-394/12, EU:C:2013:813, pkt 54, 55).

³³ Zobacz wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego kryteria i mechanizmy ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca (wersja przekształcona) [COM(2008) 820 wersja ostateczna, s. 9 i 13: „Wykluczenie możliwości odesłania z powrotem wnioskodawcy, wobec którego można zastosować jedno z kryteriów dotyczących jedności rodziny w momencie złożenia ostatniego wniosku, chyba że państwo członkowskie, w którym złożono pierwszy wniosek, podjęło już pierwszą decyzję co do istoty sprawy. Ma to zapewnić w szczególności możliwość należytego uwzględnienia ewentualnych nowych okoliczności dotyczących sytuacji rodzinnej osoby ubiegającej się o azyl przez państwo członkowskie, na którego terytorium osoba ta się znajduje, zgodnie ze zobowiązaniami ustanowionymi w europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności [...]. **Prawo do ponownego połączenia rodziny** zostanie istotnie wzmocnione, w szczególności poprzez rozszerzenie zakresu stosowania rozporządzenia na osoby ubiegające się o ochronę uzupełniającą oraz osoby korzystające z tej ochrony, poprzez wprowadzenie obowiązku ponownego połączenia zależnych krewnych, jak również zakazanie, w określonych okolicznościach, odesłania z powrotem wnioskodawców, wobec których można zastosować jedno z kryteriów dotyczących jedności rodziny w momencie, w którym złożyli oni swój ostatni wniosek. Gwarancje te nie tylko zapewnią wyższy standard ochrony osób ubiegających się o azyl, lecz także przyczynią się do ograniczenia zjawiska wtórnego przemieszczania się takich osób, ponieważ w procedurze ustalania odpowiedzialnego państwa członkowskiego lepiej uwzględniona zostanie indywidualna sytuacja każdej osoby ubiegającej się o azyl” (podkreślenie w oryginale).

– *Ogólne informacje o systemie dublińskim*

91. Ponadto rezygnacja z dostarczenia wspólnej ulotki w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia byłaby sprzeczna z celami rozporządzenia Dublin III. Opiera się ono bowiem na założeniu wzmocnienia praw wnioskodawców, jak największego zaangażowania ich w procedurę określania odpowiedzialnego państwa członkowskiego³⁴ oraz informowania ich o funkcjonowaniu systemu dublińskiego w celu przeciwdziałania zjawisku wtórnego przemieszczania się³⁵.

92. Obowiązek informacyjny na podstawie art. 4 ust. 1 rozporządzenia Dublin III nie odnosi się zatem wyłącznie do kryteriów określania odpowiedzialnego państwa członkowskiego [lit. b)] – odnosi się on ponadto również do systematyki systemu dublińskiego, w szczególności konsekwencji złożenia kolejnego wniosku lub przeniesienia się do innego państwa członkowskiego, indywidualnej rozmowy na mocy art. 5 oraz możliwości przedstawienia informacji o przebywaniu w państwach członkowskich członków rodziny, jak również możliwości zaskarżenia decyzji o przekazaniu [lit. a), c) i d)].

93. Nie ulega wątpliwości, że przekazanie tych ogólnych informacji o systemie dublińskim osobom zainteresowanym również w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia ma sens. Poza tym wspólna ulotka zawiera wyraźną uwagę dla wnioskodawców w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia: „*Jeżeli ubiegali się już Państwo o azyl w innym państwie systemu dublińskiego niż to, w którym obecnie przebywają, zwrócimy się do tego państwa z wnioskiem o »wtórne przejęcie«*”³⁶. W związku z tym nie ma również powodów do obaw, że ponowne dostarczenie ulotki w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia mogłoby w błędny sposób sugerować wnioskodawcom, że wnioskujące państwo członkowskie w każdym przypadku dokona z urzędu ponownego ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego.

ii) Kwestie praktyczne

94. Ponadto selektywne informowanie wnioskodawców, proponowane przez Komisję i Włochy, wydaje się trudne do wdrożenia, ponieważ istnieje tylko jedna wspólna ulotka. Może się również zdarzyć, że władze drugiego państwa członkowskiego nie będą od razu wiedziały (w szczególności przed weryfikacją w systemie Eurodac, zob. pkt 115 i 116 niniejszej opinii), w jakiej dokładnie sytuacji znajduje się wnioskodawca i tym samym jakie okoliczności może on jeszcze przedstawić. Natomiast systematyczne przekazywanie wspólnej ulotki w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia jest jasnym, prostym i bezpiecznym pod względem prawnym rozwiązaniem, które zapewnia, że wszyscy wnioskodawcy w każdym przypadku – co najwyżej ponownie – otrzymają wszystkie informacje istotne dla ich określonej sytuacji.

³⁴ Zobacz podobnie wyroki: z dnia 7 czerwca 2016 r., Ghezelbash (C-63/15, EU:C:2016:409, pkt 47–51); z dnia 26 lipca 2017 r., Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:587, pkt 58).

³⁵ Zobacz uzasadnienie do wniosku Komisji dotyczącego rozporządzenia Dublin III (pkt 33 niniejszej opinii), s. 7 i 12: „[...] Lepsze informowanie osób ubiegających się o ochronę międzynarodową o konsekwencjach rozporządzenia dublińskiego zapewni im lepszą orientację w zakresie procedury ustalania odpowiedzialności, co może między innymi przyczynić się do ograniczenia zjawiska wtórnego przemieszczania się takich osób [...]. W szczególności **lepsze informowanie** takich osób o stosowaniu niniejszego rozporządzenia oraz ich prawach i obowiązkach wynikających z tego rozporządzenia z jednej strony umożliwi im skuteczniejszą ochronę przysługujących im praw, z drugiej zaś może przyczynić się do ograniczenia zjawiska wtórnego przemieszczania się osób ubiegających się o azyl, ponieważ będą on[e] bardziej skłonni[e] do przestrzegania zasad obowiązujących w systemie dublińskim” (podkreślenie w oryginale).

³⁶ Podkreślenie w oryginale. Zobacz pkt 38 niniejszej opinii.

95. Należy co prawda przyjąć, że osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową, która składa wniosek w drugim państwie członkowskim, otrzymała już wspólną ulotkę, gdy po raz pierwszy składała wniosek w pierwszym państwie członkowskim, jednak nie można wykluczyć, że w indywidualnych przypadkach o tym zapomniano lub że przypomnienie tych informacji jest przydatne. W każdym razie organom drugiego państwa członkowskiego będzie przeważnie trudno sprawdzić, czy wnioskodawcy otrzymali już raz tę ulotkę.

96. I wreszcie obowiązek (ewentualnie ponownego) dostarczenia wspólnej ulotki w postępowaniu w sprawie wtórnego przejścia nie prowadzi też do nieproporcjonalnego obciążenia wnioskującego państwa członkowskiego. Musi ono bowiem i tak posiadać wspólną ulotkę we wszystkich wersjach językowych, aby wręczyć ją wnioskodawcom, którzy składają pierwszy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej do jego organów.

3) Obowiązek udzielenia informacji, nawet jeśli w drugim państwie członkowskim nie złożono nowego wniosku?

97. Dla pełnego obrazu sytuacji należy wskazać na to, że postępowanie w sprawie wtórnego przejścia nie obejmuje jedynie sytuacji, w których wnioskodawca po złożeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w pierwszym państwie członkowskim składa taki wniosek w kolejnym państwie członkowskim. Postępowanie w sprawie wtórnego przejścia ma raczej także zastosowanie w sytuacjach, gdy wnioskodawca po złożeniu pierwszego wniosku w jednym państwie członkowskim udaje się do innego państwa członkowskiego i przebywa tam bez dokumentu pobytu, nie składając kolejnego wniosku [art. 24 w związku z art. 20 ust. 5 i art. 18 ust. 1 lit. b)–d) rozporządzenia Dublin III].

98. Zgodnie ze wskazaniem sądu odsyłającego odpowiada to w niniejszym przypadku sytuacji, która miała miejsce w postępowaniu głównym w sprawie C-328/21. Z kolei GE, zainteresowany w tej sprawie, podnosi, że został zakwalifikowany jako przebywający nielegalnie tylko dlatego, że władze włoskie nie przyjęły w prawidłowy sposób jego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej. Ocena, czy tak jest, musi zostać dokonana przez sąd odsyłający, przy czym wymogi dotyczące istnienia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej nie mogą być interpretowane zbyt ściśle i formalistycznie³⁷.

99. Zgodnie z brzmieniem art. 4 ust. 1 rozporządzenia Dublin III obowiązek dostarczenia informacji, o których w nim mowa, istnieje jedynie „[n]iezwłocznie po złożeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w rozumieniu art. 20 ust. 2 w państwie członkowskim”. Nie można zatem rozszerzyć go na przypadki, w których wnioskodawca, po złożeniu pierwszego wniosku w jednym państwie członkowskim, udaje się do innego państwa członkowskiego i jedynie przebywa tam bez dokumentu pobytu, nie składając kolejnego wniosku.

100. W związku z powyższym wręczenie ulotki informującej o funkcjonowaniu systemu dublińskiego wydaje się oczywiście pomocne również w takich przypadkach. W szczególności mogłoby to pomóc zainteresowanym osobom w wyjaśnieniu władzom, czy chcą wnioskować o udzielenie ochrony międzynarodowej. Jednakże wydanie ulotki również w tym przypadku byłoby jedynie dobrą praktyką administracyjną, którą państwa członkowskie mogą stosować, nie będąc do tego formalnie zobowiązane na mocy art. 4 rozporządzenia Dublin III.

³⁷ Zobacz podobnie wyrok z dnia 26 lipca 2017 r., Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:587, pkt 76–103).

4) Wniosek częściowy

101. Z powyższego wynika, że art. 4 rozporządzenia Dublin III należy interpretować w ten sposób, że obowiązek dostarczenia informacji, o których w nim mowa, istnieje zarówno w sytuacjach objętych art. 20 ust. 1 i art. 18 ust. 1 lit. a), jak i w sytuacjach objętych art. 20 ust. 5 i art. 18 ust. 1 lit. b)–d) tego rozporządzenia, niezwłocznie po złożeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w rozumieniu art. 20 ust. 2 w państwie członkowskim.

c) Skutki naruszenia obowiązku informacyjnego na podstawie art. 4 rozporządzenia Dublin III w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia

102. Poprzez pytania w sprawach C-228/21 i C-328/21 oraz pytania pierwsze i drugie w sprawie C-315/21 sądy odsyłające dążą, po pierwsze, do ustalenia, czy naruszenia obowiązku informacyjnego wynikającego z art. 4 rozporządzenia Dublin III mogą być podnoszone w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia w ramach skargi na decyzję o przekazaniu (pkt 1). Po drugie, zastanawiają się, czy takie naruszenia per se muszą skutkować stwierdzeniem nieważności tej decyzji, czy też właściwy sąd musi zbadać w konkretnym przypadku, czy miały one wpływ na jej treść (pkt 2).

1) Możliwość oparcia się na art. 4 rozporządzenia Dublin III w ramach skargi na decyzję o przekazaniu w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia

103. Na pytanie, czy naruszenia art. 4 rozporządzenia Dublin III mogą zostać podniesione w ramach skargi na decyzję o przekazaniu, należy odpowiedzieć twierdząco. Trybunał orzekł już bowiem, że odwołanie od decyzji o przekazaniu na podstawie art. 27 ust. 1 rozporządzenia Dublin III powinno umożliwiać badanie stosowania tego rozporządzenia, w tym przestrzegania przewidzianych w tym rozporządzeniu gwarancji proceduralnych³⁸.

104. Natomiast nie można zgodzić się z poglądem Komisji, że na naruszenia obowiązku informacyjnego można powoływać się tylko wtedy, gdy mają one wpływ na treść decyzji o przekazaniu. Prowadziłoby to bowiem do tego, że w ramach badania dopuszczalności skargi na decyzję o przekazaniu badana byłaby również jej zasadność.

2) Konsekwencje naruszenia art. 4 rozporządzenia Dublin III dla decyzji o przekazaniu

105. Jednakże wbrew stanowisku wyrażonemu przez GE w ramach sprawy C-328/21 możliwość powołania się na naruszenie art. 4 rozporządzenia Dublin III nie oznacza koniecznie, że należy stwierdzić nieważność decyzji o przekazaniu i że odpowiedzialność za rozpatrzenie wniosku zostaje przeniesiona na wnioskujące państwo członkowskie. Zdaniem GE powinno to mieć miejsce zarówno w przypadku naruszeń art. 4, jak i naruszeń przepisów dotyczących terminów w procedurze przejęcia, wtórnego przejęcia i przekazania zgodnie z art. 21 ust. 1 akapit trzeci, art. 23 ust. 3, art. 24 ust. 3 i art. 29 ust. 2 rozporządzenia Dublin III.

³⁸ Wyroki: z dnia 26 lipca 2017 r., Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:587, pkt 48); z dnia 2 kwietnia 2019 r., H. i R. (C-582/17 i C-583/17, EU:C:2019:280, pkt 40); z dnia 12 stycznia 2023 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Termin na przekazanie – wielość wniosków) (od C-323/21 do C-325/21, EU:C:2023:4, pkt 91). W odniesieniu szczególnie do art. 5 rozporządzenia Dublin III zob. wyrok z dnia 7 czerwca 2016 r., Ghezelbash (C-63/15, EU:C:2016:409, pkt 53).

106. Takich konsekwencji prawnych bynajmniej nie przewidziano jednak w odniesieniu do art. 4 rozporządzenia Dublin III. Co więcej, rozporządzenie to nie przewiduje w tym zakresie żadnych konsekwencji prawnych. W takim przypadku skutki prawne reguluje prawo krajowe, przy czym państwa członkowskie muszą przestrzegać zasad równoważności i skuteczności. W szczególności zasady prawa krajowego nie mogą podważać praktycznej skuteczności rozporządzenia Dublin III³⁹.

107. Standard, którego państwa członkowskie powinny przestrzegać w tym zakresie na mocy prawa Unii, wynika z orzecznictwa dotyczącego naruszenia prawa do obrony. Tego typu naruszenie, a w szczególności naruszenie prawa do bycia wysłuchanym, prowadzi do stwierdzenia nieważności decyzji wydanej po zakończeniu rozpatrywanego postępowania administracyjnego tylko wówczas, gdy w braku tego naruszenia postępowanie mogłoby doprowadzić do odmiennego rezultatu⁴⁰.

108. Jak właśnie wyjaśniono, obowiązek informacyjny na mocy art. 4 rozporządzenia Dublin III służy poinformowaniu zainteresowanych o funkcjonowaniu systemu dublińskiego i ich prawach w ramach tego systemu. Jednym z celów jest poinformowanie ich, w szczególności w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia, że mogą wykorzystać pewne argumenty, aby sprzeciwić się przekazaniu do państwa członkowskiego ustalającego odpowiedzialność lub do odpowiedzialnego państwa członkowskiego.

109. Niemniej jednak brak dostarczenia tych informacji zainteresowanym nie może sam w sobie uzasadniać założenia, że decyzja o przekazaniu jest nieuchronnie wadliwa i w związku z tym należy stwierdzić jej nieważność. Jak podnoszą Niemcy, ten brak dostarczenia informacji może zostać zrekompensowany w dalszym toku postępowania, w szczególności w ramach indywidualnej rozmowy (zob. w tym względzie także art. 4 ust. 2 akapit drugi rozporządzenia Dublin III). Można to uczynić, prosząc podczas indywidualnej rozmowy o odpowiednie informacje, w szczególności o obecności członków rodziny we wnioskującym państwie członkowskim lub trzecim państwie członkowskim, co mogłoby ewentualnie prowadzić do zastosowania art. 8, 10 lub 16 rozporządzenia Dublin III. Podobnie w ramach tej rozmowy należy zapytać o okoliczności – które powinny ewentualnie same wyjść na jaw w jej trakcie – wskazujące na ryzyko naruszenia art. 4 karty w państwie członkowskim, do którego skierowano wniosek, lub na skutek przewożenia do tego państwa.

110. Aby zatem brak dostarczenia ulotki skutkował stwierdzeniem nieważności decyzji o przekazaniu, należałoby udowodnić, że w trakcie indywidualnej rozmowy nie można było podnieść okoliczności, która mogłaby uniemożliwić przekazanie do państwa członkowskiego, do którego skierowano wniosek, ponieważ zainteresowana osoba nie otrzymała wspólnej ulotki, a zatem nie wiedziała, że jest ona istotna. Co więcej, sanowanie błędu proceduralnego w postępowaniu sądowym musiałyby być niemożliwe (zob. w tym względzie pkt 141 poniżej).

111. Jednakże, jak twierdzą Niemcy, ciężar wykazania skutków błędu proceduralnego popełnionego przez właściwy organ wnioskującego państwa członkowskiego nie może spoczywać wyłącznie na wnioskodawcy. Sąd rozpatrujący skargę na decyzję o przekazaniu musi raczej zbadać, czy przy uwzględnieniu szczególnych okoliczności faktycznych i prawnych danego przypadku rozpatrywane postępowanie w sprawie wtórnego przejęcia mogłoby w razie

³⁹ Zobacz wyroki: z dnia 10 września 2013 r., G. i R. (C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, pkt 35, 36); z dnia 16 lipca 2020 r., Addis (C-517/17, EU:C:2020:579, pkt 57); z dnia 15 kwietnia 2021 r., État belge (Okoliczności zaistniałe po wydaniu decyzji o przekazaniu) (C-194/19, EU:C:2021:270, pkt 42).

⁴⁰ Zobacz wyrok z dnia 10 września 2013 r., G. i R. (C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo).

niepopelnienia tego błędu doprowadzić do odmiennego rezultatu z tego względu, że obywatele państw trzecich mogliby lepiej się bronić i podnieść kwestie, które mogłyby mieć wpływ na treść decyzji o przekazaniu⁴¹.

112. W sprawie C-328/21 sąd odsyłający w pierwszym pytaniu pyta ogólnie o skutki prawne naruszenia art. 4 rozporządzenia Dublin III dla decyzji o przekazaniu, bez odniesienia do wniesienia środka zaskarżenia. Niezależnie jednak od kontroli sądowej brak dostarczenia ulotki nie może ipso iure prowadzić do nieważności decyzji o przekazaniu. Wszelako zgodnie z art. 26 ust. 2 decyzja ta musi zawierać informację na temat dostępnych środków zaskarżenia. Ustęp 3 tego przepisu wymaga, aby państwo członkowskie poinformowało zainteresowaną osobę, jeżeli nie korzysta ona z pomocy doradcy prawnego, w języku, który ta osoba rozumie, nie tylko o dostępnych środkach zaskarżenia, ale także o głównych elementach decyzji. To pouczenie może być skuteczne tylko wtedy, gdy dana osoba (najpóźniej) wówczas otrzyma również informacje zawarte we wspólnej ulotce.

3) Wniosek częściowy

113. Z powyższego wynika, że zarzut naruszeń art. 4 rozporządzenia Dublin III może być podnoszony w ramach skargi na decyzję o przekazaniu w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia. Naruszenia te powinny jednak prowadzić do stwierdzenia nieważności decyzji o przekazaniu tylko wtedy, gdy z powodu braku dostarczenia informacji, o których mowa w tym przepisie, nie można było podnieść okoliczności, która mogłaby uniemożliwić przekazanie do państwa członkowskiego, do którego skierowano wniosek, i gdy błąd ten nie może zostać sanowany w ramach procedury kontroli sądowej tej decyzji na podstawie art. 27.

2. W przedmiocie obowiązku informacyjnego na podstawie art. 29 rozporządzenia Eurodac

114. W sprawie C-328/21 sąd odsyłający zwrócił się do Trybunału z pytaniem o skutki, jakie dla decyzji o przekazaniu ma naruszenie wynikającego z art. 29 rozporządzenia Eurodac obowiązku dostarczenia ulotki.

115. W celu zapewnienia wdrożenia systemu dublińskiego rozporządzenie Eurodac reguluje utworzenie bazy danych zawierającej informacje, w szczególności odciski palców, osób ubiegających się o ochronę międzynarodową lub osób nielegalnie wjeżdżających do państw członkowskich lub tam przebywających. Ta baza danych służy państwom członkowskim w szczególności do ustalenia, czy taka osoba złożyła już wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej w innym państwie członkowskim. Artykuł 29 stanowi, że osoby, których dane dotyczą, muszą być poinformowane o celu i sposobach przetwarzania danych oraz że w tym celu należy również sporządzić wspólną ulotkę.

⁴¹ Zobacz podobnie wyrok z dnia 10 września 2013 r., G. i R. (C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, pkt 40) i w innym kontekście wyrok z dnia 7 listopada 2013 r., Gmina Altrip i in. (C-72/12, EU:C:2013:712, pkt 52, 53). Zobacz też wyroki: z dnia 1 października 2009 r., Foshan Shunde Yongjian Housewares & Hardware/Rat (C-141/08 P, EU:C:2009:598, pkt 94); z dnia 25 października 2011 r., Solvay/Komisja (C-109/10 P, EU:C:2011:686, pkt 57); z dnia 16 stycznia 2019 r., Komisja/United Parcel Service (C-265/17 P, EU:C:2019:23, pkt 56).

a) Obowiązek udzielenia informacji na podstawie art. 29 rozporządzenia Eurodac również w postępowaniu w sprawie wtórnego przejścia

116. Jest bezsporne, że obowiązek dostarczenia ulotki zgodnie z art. 29 rozporządzenia Eurodac istnieje również w postępowaniu w sprawie wtórnego przejścia. Dotyczy to zarówno sytuacji, gdy w drugim państwie członkowskim składany jest nowy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej (art. 9), jak i sytuacji, gdy dana osoba przebywa nielegalnie w państwie członkowskim (art. 17). W obu przypadkach dane o odciskach palców zainteresowanych osób są wprowadzane do systemu Eurodac, tak więc obowiązek informacyjny na mocy art. 29 ma zastosowanie. System Eurodac jest przeznaczony właśnie do przypadków, w których państwo członkowskie przesyła dane daktyloskopijne danej osoby do systemu centralnego w celu ustalenia, czy dana osoba złożyła już wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej w innym państwie członkowskim. Jeśli to się potwierdzi, to owo pierwsze państwo członkowskie może zwrócić się do tego drugiego o wtórne przejście danej osoby.

117. W związku z tym wspólna ulotka zgodnie z art. 29 rozporządzenia Eurodac zawiera również następującą uwagę: „jeśli wcześniej[j] ubiegali się Państwo o azyl w innym państwie, mogą Państwo zostać do niego odesłani”⁴².

b) Możliwość zakwestionowania i skutki naruszenia obowiązku informacyjnego na podstawie art. 29 rozporządzenia Dublin III w postępowaniu w sprawie wtórnego przejścia

118. Obowiązek informacyjny wynikający z art. 29 rozporządzenia Eurodac służy poinformowaniu osób, których dane dotyczą, o celu i funkcjonowaniu przetwarzania danych w systemie Eurodac. Prawo do otrzymania ulotki jest zatem prawem do ochrony danych, a nie prawem proceduralnym w odniesieniu do postępowania w sprawie wtórnego przejścia na mocy rozporządzenia Dublin III. Ma ono na celu promowanie korzystania z praw do ochrony danych, a nie przyczynianie się do lepszego wyniku procedury przekazania. Dlatego naruszenie tego prawa nie może mieć wpływu na wynik procedury przekazania.

119. Artykuł 37 rozporządzenia Eurodac stanowi, że osoby, których dane dotyczą, są uprawnione do otrzymania odszkodowania od państwa członkowskiego odpowiedzialnego za wyrządzoną szkodę na skutek działań niezgodnych z tym rozporządzeniem. Państwa członkowskie muszą zapewnić skuteczny środki zaskarżenia w tym zakresie. W tym względzie wydaje się całkiem możliwe (ale nie konieczne), że zarzut naruszenia art. 29 rozporządzenia Eurodac można (również) podnieść w ramach skargi na decyzję o przekazaniu.

120. Natomiast zgodnie z orzecznictwem cytowanym w pkt 107 i 111 naruszenie tego przepisu musiałyby prowadzić do stwierdzenia nieważności decyzji o przekazaniu tylko w razie, gdyby w braku tego naruszenia postępowanie mogło doprowadzić do odmiennego rezultatu, a błąd ten nie mógł zostać sanowany w ramach wysłuchania w postępowaniu sądowym. Wydaje się jednak mało prawdopodobne, aby brak dostarczenia informacji zgodnie z art. 29 rozporządzenia Eurodac mógł spowodować, że nie zostanie przedstawiona okoliczność, która byłaby istotna dla treści decyzji o przekazaniu.

⁴² Zobacz pkt 39 niniejszej opinii.

c) Wniosek częściowy

121. Należy zatem stwierdzić, że art. 29 w związku z art. 9 ust. 1 i art. 17 ust. 1 rozporządzenia Eurodac należy interpretować w ten sposób, że obowiązek dostarczenia informacji, o których w nim mowa, istnieje zarówno w sytuacjach objętych art. 20 ust. 1 i art. 18 ust. 1 lit. a), jak i w sytuacjach objętych art. 20 ust. 5 i art. 18 ust. 1 lit. b)–d) rozporządzenia Dublin III. Zarzut naruszeń art. 29 rozporządzenia Eurodac może być podnoszony w ramach skargi na decyzję o przekazaniu zgodnie z art. 26 rozporządzenia Dublin III. Powinny one jednak prowadzić do stwierdzenia nieważności decyzji o przekazaniu tylko wtedy, gdy z powodu braku dostarczenia określonych informacji nie można było podnieść okoliczności, która mogłaby uniemożliwić przekazanie do państwa członkowskiego, do którego skierowano wniosek, i gdy błąd ten nie może zostać sanowany w ramach postępowania sądowego.

3. W przedmiocie rozmowy indywidualnej na podstawie art. 5 rozporządzenia Dublin III

122. W sprawie C-315/21 sąd odsyłający zwrócił się z pytaniem, czy obowiązek przeprowadzenia z wnioskodawcą indywidualnej rozmowy, wynikający z art. 5 rozporządzenia Dublin III, istnieje również w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia, a jeśli tak, to jakie są konsekwencje jego niedochowania dla decyzji o przekazaniu. Kwestia ta nie ma jednak znaczenia dla rozstrzygnięcia w tej sprawie, ponieważ zgodnie z informacjami sądu odsyłającego taka indywidualna rozmowa została z wnioskodawcą przeprowadzona.

123. W sprawie C-328/21 sąd odsyłający wymienił art. 5 rozporządzenia Dublin III w postanowieniu odsyłającym, ale nie w pytaniach prejudycjalnych. GE, strona w postępowaniu głównym w tej sprawie, podnosi, że niesłusznie nie został zakwalifikowany jako wnioskodawca (zob. już pkt 98 powyżej). Do sądu odsyłającego należy wyjaśnienie tej kwestii. Podczas rozprawy GE podniósł, że władze włoskie również nie przeprowadziły z nim indywidualnej rozmowy.

124. Jak zaraz wyjaśnię, jestem zdania, że w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia należy przeprowadzić indywidualną rozmowę niezależnie od tego, czy nowy wniosek został we wnioskującym państwie członkowskim złożony, czy nie. Kwestia skutków naruszenia tego obowiązku jest więc moim zdaniem w każdym razie istotna dla rozstrzygnięcia sprawy C-328/21.

125. Kwestia, czy w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia należy przeprowadzić indywidualną rozmowę, a jeśli tak, to jakie są konsekwencje dla decyzji o przekazaniu, jeśli nie zostanie ona przeprowadzona, została ponadto podniesiona w obecnie toczącej się sprawie C-80/22, która nie jest przedmiotem niniejszego postępowania⁴³.

126. Natomiast w pozostałych trzech przedmiotowych sprawach (C-228/21, C-254/21 i C-297/21) rozmowa albo została przeprowadzona (sprawa C-228/21), albo sądy odsyłające nie podają w tym zakresie żadnych bliższych informacji.

127. Najpierw omówię, dlaczego obowiązek przeprowadzenia indywidualnej rozmowy na podstawie art. 5 rozporządzenia Dublin III istnieje również w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia [lit. a)], zanim przejdę do konsekwencji naruszeń tego obowiązku [lit. b)].

⁴³ Z kolei w innej toczącej się sprawie C-217/22 powstaje pytanie, jakie konsekwencje dla decyzji o przekazaniu ma nieprzeprowadzenie rozmowy przez państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek.

a) Obowiązek przeprowadzenia indywidualnej rozmowy na podstawie art. 5 rozporządzenia Dublin III również w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia

128. Zgodnie ze swoim stanowiskiem w odniesieniu do obowiązku informacyjnego na mocy art. 4 rozporządzenia Dublin III Komisja i Włochy negują również obowiązek przeprowadzenia indywidualnej rozmowy na mocy art. 5 w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia. Ich zdaniem rozmowa ta służy ułatwieniu ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego, czego tutaj już nie trzeba dokonywać.

129. Należy zgodzić się z Komisją i Włochami, że motyw 18 i art. 5 ust. 1 rozporządzenia Dublin III przewidują przeprowadzenie indywidualnej rozmowy z wnioskodawcą w związku z ustaleniem odpowiedzialnego państwa członkowskiego. Jak wyjaśniono powyżej w pkt 78, 79 oraz 81, wnioskujące państwo członkowskie nie musi już dokonywać takiego ustalenia z urzędu w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia.

130. Zgodnie z wyjaśnieniami zawartymi w pkt 81–90 nie pozwala to jednak na stwierdzenie, że w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia należy zrezygnować z indywidualnej rozmowy. Dzieje się tak dlatego, że – jak tam określono – wnioskodawca może nadal podnosić w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia okoliczności, które mogą podważyć odpowiedzialność państwa członkowskiego, do którego skierowano wniosek, i uniemożliwić wydanie decyzji o przekazaniu.

131. Ponadto zgodnie z utrwalonym orzecznictwem prawo do obrony, które obejmuje prawo do bycia wysłuchanym w każdym postępowaniu, stanowi podstawową zasadę prawa Unii. Przestrzeganie tych praw jest zatem wiążące bezwzględnie nawet wtedy, gdy właściwe uregulowanie nie przewiduje wyraźnie takiej formalności⁴⁴.

132. Co do zasady osobiste wysłuchanie z pewnością nie zawsze oznacza indywidualną rozmowę, ale w danym razie może odbyć się również w formie pisemnej. Jednakże w przypadku obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców, którzy są objęci procedurą dublińską, konieczne jest, aby wysłuchanie odbyło się w formie indywidualnej rozmowy. Jest to bowiem jedyny sposób, aby zapewnić, że osoby te rozumieją system dubliński i przedstawią wszystkie elementy istotne dla ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego.

133. Potwierdza to również orzecznictwo dotyczące podobnych sytuacji na mocy dyrektywy w sprawie procedur azylowych. W swoim wyroku w sprawie Addis Trybunał orzekł, że w żadnym przypadku nie można pominąć przeprowadzenia przewidzianej w tej dyrektywie indywidualnej rozmowy z wnioskodawcą. Wynika to z faktu, że osobiste, ustne wysłuchanie wnioskodawcy ma w tym kontekście fundamentalne znaczenie. Brak przeprowadzenia rozmowy oraz brak możliwości jej późniejszego przeprowadzenia w postępowaniu sądowym musi skutkować stwierdzeniem nieważności przedmiotowej decyzji i przekazaniem sprawy do ponownego rozpatrzenia przez właściwy organ⁴⁵. Dotyczy to w szczególności odrzucenia wniosku jako niedopuszczalnego, ponieważ inne państwo członkowskie udzieliło już ochrony międzynarodowej [art. 33 ust. 2 lit. a) tej dyrektywy]⁴⁶.

⁴⁴ Zobacz wyroki: z dnia 22 listopada 2012 r., M. (C-277/11, EU:C:2012:744, pkt 81–87 i przytoczone tam orzecznictwo); z dnia 10 września 2013 r., G. i R. (C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo); z dnia 5 listopada 2014 r., Mukarubega (C-166/13, EU:C:2014:2336, pkt 42–50 i przytoczone tam orzecznictwo).

⁴⁵ Wyrok z dnia 16 lipca 2020 r., Addis (C-517/17, EU:C:2020:579, pkt 70, 71).

⁴⁶ Wyrok z dnia 16 lipca 2020 r., Addis (C-517/17, EU:C:2020:579, pkt 74).

134. Dyrektywa w sprawie procedur azylowych reguluje wprawdzie procedurę merytorycznego rozpatrywania wniosków o azyl, podczas gdy rozporządzenie Dublin III dotyczy jedynie procedury ustalenia państwa członkowskiego odpowiedzialnego za takie rozpatrywanie, niemniej jednak sytuacja objęta art. 33 ust. 2 lit. a) tej dyrektywy (odrzućcie wniosek jako niedopuszczalny, ponieważ inne państwo członkowskie udzieliło już ochrony) jest porównywalna z sytuacją w ramach postępowania w sprawie wtórnego przejęcia na mocy rozporządzenia Dublin III. Stosując art. 33 ust. 2 lit. a) dyrektywy w sprawie procedur azylowych, państwo członkowskie, które chce uznać wniosek za niedopuszczalny, musi zapewnić, poprzez indywidualną rozmowę, że nie istnieje ryzyko naruszenia art. 4 karty w przypadku przekazania do państwa członkowskiego, które udzieliło wnioskodawcy ochrony⁴⁷.

135. Podobnie w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia na podstawie rozporządzenia Dublin III indywidualna rozmowa służy w szczególności ustaleniu, czy wnioskujące państwo członkowskie musi powstrzymać się od przekazania osoby do państwa członkowskiego, do którego skierowano wniosek. Może tak być między innymi ze względu na ryzyko naruszenia art. 4 karty w państwie członkowskim, do którego skierowano wniosek, lub ze względu na dowody dotyczące przebywania członków rodziny, krewnych lub innych osób należących do rodziny wnioskodawcy na terytorium wnioskującego państwa członkowskiego (zob. pkt 82–85 powyżej). Przypadki, o których mowa w art. 33 ust. 2 dyrektywy w sprawie procedur azylowych, w których państwa członkowskie nie są zobowiązane do merytorycznego rozpatrywania wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, stanowią, zgodnie z ust. 1 tego przepisu, uzupełnienie przypadków, w których wniosek nie jest rozpatrywany zgodnie z rozporządzeniem Dublin III. Nawiasem mówiąc, oba akty prawne zostały przyjęte tego samego dnia w ramach ogólnej reformy wspólnego europejskiego systemu azylowego.

136. Dlatego również w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia na mocy rozporządzenia Dublin III wnioskujące państwo członkowskie musi dać zainteresowanej osobie możliwość wyrażenia jej stanowiska w ramach indywidualnej rozmowy przed wydaniem decyzji o przekazaniu. Ma to zastosowanie niezależnie od tego, czy złożyła ona ponowny wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, czy też nie. Jak podnosi GE, jest to szczególnie ważne, aby wykluczyć możliwość, że obywatel państwa trzeciego lub bezpaństwowiec zostanie zakwalifikowany jako osoba przebywająca nielegalnie, podczas gdy faktycznie chciał złożyć wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej.

137. Jednakże, jak podnoszą Niemcy, art. 5 ust. 2 rozporządzenia Dublin III przewiduje, że w pewnych okolicznościach można odstąpić od przeprowadzenia indywidualnej rozmowy. Można jej nie przeprowadzać, jeżeli wnioskodawca zbiegł (a) lub jeżeli przedstawił już w inny sposób informacje mające znaczenie dla ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego (b). W tym ostatnim przypadku państwo członkowskie musi jedynie dać wnioskodawcy możliwość przedstawienia wszystkich dodatkowych mających znaczenie informacji przed podjęciem decyzji o przekazaniu.

138. Z uwagi na podkreślone przed chwilą znaczenie indywidualnej rozmowy w procedurze dublińskiej przepis ten należy interpretować w ten sposób, że możliwość przedstawienia wszystkich dodatkowych informacji mających znaczenie dla sprawy musi rzeczywiście istnieć. Mając na uwadze powyższe oraz wszystkie inne okoliczności, w każdym indywidualnym przypadku należy zbadać, czy odstąpienie od przeprowadzenia indywidualnej rozmowy jest uzasadnione.

⁴⁷ Wyrok z dnia 16 lipca 2020 r., Addis (C-517/17, EU:C:2020:579, pkt 49–54).

b) Skutki naruszenia obowiązku przeprowadzenia indywidualnej rozmowy na podstawie art. 5 rozporządzenia Dublin III w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia

1) Możliwość oparcia się na naruszeniu art. 5 rozporządzenia Dublin III w ramach skargi na decyzję o przekazaniu w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia

139. Jeśli zgodzić się z poglądem, że obowiązek przeprowadzenia indywidualnej rozmowy zgodnie z art. 5 rozporządzenia Dublin III istnieje również w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia, to z orzecznictwa przytoczonego w pkt 103 wynika, że na jego naruszenie można się powoływać w ramach skargi na decyzję o przekazaniu.

2) Konsekwencje naruszeń art. 5 rozporządzenia Dublin III dla decyzji o przekazaniu

140. Jak wskazano w pkt 107 powyżej, z utrwalonego orzecznictwa wynika, że naruszenie prawa do obrony, a w szczególności prawa do bycia wysłuchanym, prowadzi do stwierdzenia nieważności decyzji wydanej po zakończeniu rozpatrywanego postępowania administracyjnego tylko wówczas, gdy w braku tego naruszenia postępowanie mogłoby doprowadzić do odmiennego rezultatu.

141. Jednakże Trybunał w omówionym już w pkt 133–135 wyroku w sprawie Addis wyjaśnił, że orzecznictwa tego nie można zastosować w odniesieniu do prawa do wysłuchania na mocy dyrektywy w sprawie procedur azylowych⁴⁸. Wprawdzie również w tym przypadku brak wysłuchania w postępowaniu administracyjnym nie musi prowadzić do uchylenia decyzji i przekazania sprawy do ponownego rozpatrzenia przez właściwy organ, jednak błąd w zakresie wysłuchania może zostać sanowany tylko wtedy, gdy ustne wysłuchanie w postępowaniu sądowym może zostać przeprowadzone z zachowaniem niezbędnych gwarancji procesowych i gdy okaże się, że mimo przedstawionych argumentów nie można wydać innej decyzji co do istoty sprawy. Natomiast jeżeli w postępowaniu sądowym nie można zagwarantować takiego wysłuchania, należy uchylić decyzję i przekazać sprawę do ponownego rozpatrzenia przez właściwy organ⁴⁹.

142. Jak wskazano w pkt 134 i 135, sytuacja, na podstawie której wydano wyrok w sprawie Addis, jest porównywalna z sytuacją tutaj rozpatrywaną. Naruszenie obowiązku przeprowadzenia indywidualnej rozmowy nie może zatem stanowić także w ramach postępowania w sprawie wtórnego przejęcia na podstawie rozporządzenia Dublin III naruszenia proceduralnego, które wywołuje skutek tylko wtedy, gdy w braku tego naruszenia decyzja mogłaby być inna. Przeciwnie – naruszenie to nie wpływa na ważność decyzji o przekazaniu tylko wtedy, gdy rozmowa może być później przeprowadzona w postępowaniu sądowym. Pojawia się zatem pytanie, jakie są konsekwencje, jeśli zostaną przedstawione nowe istotne okoliczności [ppkt (i)]. Jeżeli natomiast nie wniesiono środka zaskarżenia od decyzji o przekazaniu, może ona stać się ostateczna nawet bez indywidualnej rozmowy, pod warunkiem że przekazanie zainteresowanej osobie informacji na temat dostępnych środków zaskarżenia było skuteczne [ppkt (ii)].

⁴⁸ Wyrok z dnia 16 lipca 2020 r. (C-517/17, EU:C:2020:579, pkt 70).

⁴⁹ Wyrok z dnia 16 lipca 2020 r., Addis (C-517/17, EU:C:2020:579, pkt 56–74).

i) Możliwość sanowania w postępowaniu sądowym i konsekwencje przedstawienia nowych istotnych okoliczności

143. Z powyższego wynika, że w przypadku gdy odstąpienie od przeprowadzenia indywidualnej rozmowy nie było uzasadnione na mocy art. 5 ust. 2 rozporządzenia Dublin III (zob. pkt 137 i 138 powyżej), błąd proceduralny polegający na tym, że rozmowa ta nie została przeprowadzona w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia, może zostać sanowany jedynie poprzez przeprowadzenie tej rozmowy w postępowaniu sądowym dotyczącym zaskarżenia decyzji o przekazaniu. Jeżeli można to zapewnić na podstawie właściwego prawa krajowego (co w niniejszej sprawie według GE jest wątpliwe w prawie włoskim), decyzja o przekazaniu może zostać utrzymana w mocy, gdy okaże się, że pomimo przedstawionych argumentów nie można podjąć innej decyzji w tej sprawie. W przeciwnym razie należy stwierdzić nieważność decyzji o przekazaniu.

144. W odniesieniu do elementów związanych z życiem rodzinnym należy w tym kontekście zauważyć, że art. 7 ust. 3 rozporządzenia Dublin III przewiduje wprawdzie, że dowody dotyczące przebywania na terytorium państwa członkowskiego członków rodziny lub innych krewnych wnioskodawcy są brane pod uwagę, „pod warunkiem że takie dowody zostaną przedstawione przed zaakceptowaniem przez inne państwo członkowskie wniosku o przejęcie lub wtórne przejęcie zainteresowanej osoby [...] i że poprzednie wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej złożone przez wnioskodawcę nie stały się jeszcze przedmiotem pierwszej decyzji co do istoty wniosku”, jednak zgodnie z art. 26 ust. 1 decyzja o przekazaniu może zostać wydana dopiero po tym, jak państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek, zgodzi się na przejęcie lub wtórne przejęcie wnioskodawcy, a kontrola sądowa tej decyzji z konieczności odbywa się po uzyskaniu tej zgody⁵⁰.

145. Jednakże z uwagi na znaczenie ochrony życia rodzinnego, któremu służy art. 7 ust. 3 (zob. pkt 88 i 89 powyżej), należy przyjąć, że dowody dotyczące pobytu członków rodziny wnioskodawcy na terytorium państwa członkowskiego muszą być brane pod uwagę nawet wtedy, gdy są podnoszone w ramach sądowej kontroli decyzji o przekazaniu, a fakt, że zostały podniesione z opóźnieniem, można przypisać wnioskującemu państwu członkowskiemu. Zgoda państwa członkowskiego, do którego skierowano wniosek, na przejęcie lub wtórne przejęcie nie uniemożliwia bowiem powołania się przez wnioskodawcę w ramach skargi na podjętą wobec niego decyzję o przekazaniu na błędne zastosowanie kryterium odpowiedzialności ustanowionego w rozdziale III rozporządzenia Dublin III⁵¹. Podobnie musi istnieć możliwość powołania się w ramach takiego lub innego środka zaskarżenia na okoliczności zaistniałe po wydaniu decyzji o przekazaniu⁵².

146. Jeżeli na podstawie okoliczności, które wyjdą na jaw podczas indywidualnej rozmowy z daną osobą w postępowaniu sądowym, okaże się, że decyzja o przekazaniu powinna zostać uchylona, wydają się możliwe w szczególności dwa scenariusze: albo wnioskodawca pozostanie we wnioskującym państwie członkowskim, jeżeli okaże się ono odpowiedzialne, albo odpowiedzialne jest trzecie państwo członkowskie, na przykład ponieważ przebywają w nim członkowie rodziny

⁵⁰ Zobacz wyrok z dnia 26 lipca 2017 r., A.S. (C-490/16, EU:C:2017:585, pkt 33).

⁵¹ Zobacz wyroki: z dnia 7 czerwca 2016 r., Ghezelbash (C-63/15, EU:C:2016:409, pkt 61); z dnia 26 lipca 2017 r., A.S. (C-490/16, EU:C:2017:585, pkt 27–35).

⁵² Zobacz wyroki: z dnia 15 kwietnia 2021 r., État belge (Okoliczności zaistniałe po wydaniu decyzji o przekazaniu) (C-194/19, EU:C:2021:270, pkt 36, 49 i przytoczone tam orzecznictwo); z dnia 12 stycznia 2023 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Termin na przekazanie – wielość wniosków) (od C-323/21 do C-325/21, EU:C:2023:4, pkt 92–95).

wnioskodawcy. W takiej sytuacji powstałoby pytanie, czy terminy przewidziane w art. 21, 23 lub 24 na złożenie wniosku o przejście lub wtórne przyjęcie do tego państwa członkowskiego mogą zacząć biec ponownie.

147. Terminy te służą szybkiemu rozpatrywaniu wniosków o azyl. Cel ten uzasadnia możliwość rozpatrywania takich wniosków przez państwo członkowskie inne niż państwo określone jako odpowiedzialne zgodnie z kryteriami określonymi w rozdziale III rozporządzenia Dublin III⁵³. Dlatego też, co do zasady, po upływie odpowiednich terminów wniosków o wtórne przejście nie może być już skutecznie złożony, a odpowiedzialność przechodzi na państwo członkowskie, w którym złożono nowy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej⁵⁴.

148. Jednakże wyjątek od tej zasady musi być możliwy, gdy odpowiedzialność trzeciego państwa członkowskiego wynika z obecności na jego terytorium członków rodziny wnioskodawcy. Jak bowiem wyjaśniono w pkt 88 i 89 powyżej, możliwość przedstawienia okoliczności odnoszących się do pobytu członków rodziny nawet na późnym etapie służy ochronie życia rodzinnego wnioskodawców. Ma to zapobiec rozpatrywaniu ich wniosków w państwie członkowskim innym niż to, w którym przebywają członkowie ich rodzin. Musi to mieć również zastosowanie w przypadku, gdy przyczyna opóźnionego przedstawienia odpowiednich okoliczności leży po stronie wnioskującego państwa członkowskiego, które nie wysłuchało wnioskodawcy w odpowiednim czasie⁵⁵.

ii) Ostateczność decyzji o przekazaniu w przypadku braku zaskarżenia

149. Jeżeli nie wniesiono środka zaskarżenia od decyzji o przekazaniu, naruszenie obowiązku przeprowadzenia indywidualnej rozmowy, jak również naruszenie obowiązku informacyjnego (zob. pkt 112 powyżej) nie może prowadzić do tego, że decyzja o przeniesieniu będzie ipso iure nieważna. Naruszenie obowiązku przeprowadzenia indywidualnej rozmowy stanowi wprawdzie poważne naruszenie proceduralne, jeżeli jednak dana osoba nie wniesie środka zaskarżenia pomimo skutecznego poinformowania jej na temat dostępnych środków zaskarżenia, które to poinformowanie spełnia wymogi w tym zakresie, a w szczególności zapewnia zrozumienie systemu dublińskiego (zob. pkt 112 powyżej), ostateczność decyzji wydaje się uzasadniona. Obowiązuje to w szczególności w zakresie, w jakim art. 26 ust. 2 akapit drugi zobowiązuje państwa członkowskie do dbania również o to, by wraz z decyzją o przekazaniu zainteresowanej osobie zostały przekazane informacje na temat osób lub podmiotów, które mogą udzielić jej pomocy prawnej, jeżeli takie informacje nie zostały przekazane wcześniej.

c) Wniosek częściowy

150. Z powyższego wynika, że art. 5 rozporządzenia Dublin III w związku z obowiązującą w prawie Unii zasadą poszanowania prawa do obrony należy interpretować w ten sposób, że przewidzianą w nim rozmowę indywidualną należy przeprowadzić zarówno w sytuacjach objętych

⁵³ Zobacz wyroki: z dnia 25 października 2017 r., Shiri (C-201/16, EU:C:2017:805, pkt 31); z dnia 13 listopada 2018 r., X i X (C-47/17 i C-48/17, EU:C:2018:900, pkt 69, 70); z dnia 12 stycznia 2023 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Termin na przekazanie – wielość wniosków) (od C-323/21 do C-325/21, EU:C:2023:4, pkt 55).

⁵⁴ Zobacz w odniesieniu do art. 23 rozporządzenia Dublin III wyrok z dnia 5 lipca 2018 r., X (C-213/17, EU:C:2018:538, pkt 34, 35); w odniesieniu do art. 24 wyrok z dnia 25 stycznia 2018 r., Hasan (C-360/16, EU:C:2018:35, pkt 77); w odniesieniu do sytuacji, w której w drugim państwie członkowskim nie złożono nowego wniosku, zob. pkt 86 i nast.).

⁵⁵ Zobacz w odniesieniu do sytuacji, w której nowy termin na złożenie wniosku o wtórne przejście zaczyna biec, ponieważ odpowiedzialność została w międzyczasie przeniesiona na trzecie państwo członkowskie, przy czym przyczyny tego stanu rzeczy nie można przypisać państwu członkowskiemu, do którego kierowany jest wniosek, wyrok z dnia 12 stycznia 2023 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Termin na przekazanie – wielość wniosków) (od C-323/21 do C-325/21, EU:C:2023:4, pkt 85).

art. 20 ust. 1 i art. 18 ust. 1 lit. a), jak i w sytuacjach objętych art. 20 ust. 5 i art. 18 ust. 1 lit. b)–d) tego rozporządzenia. Ma to zastosowanie niezależnie od tego, czy we wnioskującym państwie członkowskim został złożony wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej. Zarzut naruszeń art. 5 może być podnoszony w ramach skargi na decyzję o przekazaniu zgodnie z art. 26. Takie naruszenia muszą prowadzić do stwierdzenia nieważności decyzji o przekazaniu, jeżeli indywidualna rozmowa nie może zostać później przeprowadzona z zachowaniem niezbędnych gwarancji procesowych w ramach procedury kontroli sądowej tej decyzji na podstawie art. 27 i gdy okaże się, że mimo przedstawionych argumentów nie można wydać innej decyzji co do istoty sprawy. Jeżeli natomiast nie wniesiono środka zaskarżenia od decyzji o przekazaniu, może ona stać się ostateczna nawet bez indywidualnej rozmowy, pod warunkiem że przekazanie informacji na temat dostępnych środków zaskarżenia było skuteczne.

B. W przedmiocie ryzyka pośredniego odesłania (refoulement)

151. Poprzez pytania w sprawach C-254/21, C-297/21 oraz pytanie trzecie w sprawie C-315/21 sądy odsyłające dążą do ustalenia, czy w ramach kontroli decyzji o przekazaniu wydanej w ramach postępowania w sprawie wtórnego przejęcia są zobowiązane do zbadania ryzyka naruszenia przez państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek, zasady non-refoulement (czyli ryzyka „pośredniego odesłania”). W postępowaniach głównych leżących u podstaw tych spraw wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej tych osób zostały już rozpatrzone co do istoty i odrzucone przez państwa członkowskie, do których kierowane były dane wnioski o wtórne przejęcie (Szwecję i Niemcy). Sądy odsyłające zadają sobie zatem pytanie, czy mogą lub muszą zbadać, czy zainteresowanym osobom w państwach członkowskich, do których skierowano wniosek, groziłoby odesłanie do ich państw pochodzenia, gdzie ponownie byłiby narażeni na groźbę śmierci lub niehumanitarnego traktowania.

152. Poszczególne kwestie poruszane w tym zakresie przez sądy odsyłające można podsumować w następujący sposób: Czy art. 3 ust. 1 i 2, art. 17 ust. 1 i art. 27 rozporządzenia Dublin III w związku z art. 4, 19 i 47 karty należy interpretować w taki sposób, że

- sąd wnioskującego państwa członkowskiego może lub musi zbadać ryzyko naruszenia zasady non-refoulement przez państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek, w ramach kontroli decyzji o przekazaniu wydanej w postępowaniu w sprawie wtórnego przejęcia, nawet jeśli w państwie członkowskim, do którego skierowano wniosek, nie występują wady systemowe w rozumieniu art. 3 ust. 2 rozporządzenia Dublin III⁵⁶;
- właściwy sąd wnioskującego państwa członkowskiego może lub musi ustalić odpowiedzialność tego państwa członkowskiego, jeżeli uzna, że w państwie członkowskim, do którego skierowano wniosek, istnieje ryzyko naruszenia zasady non-refoulement⁵⁷;
- właściwy sąd wnioskującego państwa członkowskiego musi ocenić ryzyko pośredniego odesłania (refoulement) do państwa trzeciego jako istniejące, jeżeli ocenia pojęcie „ochrony wewnętrznej” w rozumieniu art. 8 dyrektywy w sprawie kwalifikowania inaczej niż państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek⁵⁸;

⁵⁶ Pytania 1 i 3 w sprawie C-254/21 oraz pytania 1 i 2 w sprawie C-297/21.

⁵⁷ Pytanie 4a w sprawie C-254/21 oraz pytania 1 i 2 w sprawie C-297/21.

⁵⁸ Pytanie 2 w sprawie C-254/21.

- „wady systemowe w procedurze azylowej” w rozumieniu art. 3 ust. 2 rozporządzenia Dublin III obejmują również konsekwencje odrzucenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej przez państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek, jeżeli właściwy sąd wnioskującego państwa członkowskiego uzna, że skarżącemu grozi nieludzkie i poniżające traktowanie w przypadku repatriacji do kraju pochodzenia, również z uwagi na fakt, że uznano, iż toczy się tam powszechny konflikt zbrojny w rozumieniu art. 15 lit. c) dyrektywy w sprawie kwalifikowania⁵⁹.

153. Ponadto w sprawie C-254/21 Trybunał pyta, jakie ewentualnie kryteria powinien zastosować, by móc ocenić ryzyko odesłania przez państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek, gdy państwo to już wykluczyło to ryzyko⁶⁰.

1. W przedmiocie domniemania przestrzegania praw podstawowych przez wszystkie państwa członkowskie oraz warunków obalenia tego domniemania

154. Zgodnie z art. 3 ust. 1 rozporządzenia Dublin III wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej złożony przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca na terytorium jednego z państw członkowskich jest rozpatrywany przez jedno państwo członkowskie, którym jest państwo, które kryteria wymienione w rozdziale III wskazują jako odpowiedzialne. Jak podnoszą Niemcy, zasadą systemu dublińskiego jest bowiem to, że w Unii Europejskiej powinno być tylko jedno państwo członkowskie, które rozpatruje wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej. Służy to w szczególności usprawnieniu i przyspieszeniu procedury azylowej oraz uniknięciu zjawiska wtórnego przemieszczania się.

155. System ten oparty jest na zasadzie wzajemnego zaufania. Ta zasada zobowiązuje każde z państw członkowskich do przyjęcia, z zastrzeżeniem wyjątkowych okoliczności, że wszystkie inne państwa członkowskie przestrzegają prawa Unii, a zwłaszcza uznanych w tym prawie praw podstawowych. W konsekwencji w kontekście wspólnego europejskiego systemu azylowego, a w szczególności rozporządzenia Dublin III, należy przyjąć założenie, że traktowanie wnioskodawców w każdym państwie członkowskim jest zgodne z wymogami określonymi w karcie, w konwencji genewskiej, a także w EKPC⁶¹. W związku z powyższym z motywu 3 rozporządzenia nr 604/2013 wynika, iż państwa członkowskie są uważane za kraje bezpieczne dla obywateli państw trzecich, ponieważ wszystkie przestrzegają zasady non-refoulement.

156. W ramach systemu dublińskiego państwa członkowskie są zatem zasadniczo zobowiązane na mocy prawa Unii do założenia, że prawa podstawowe są przez inne państwa członkowskie przestrzegane. Tym samym nie tylko nie mogą one wymagać od innego państwa członkowskiego poziomu ochrony krajowej praw podstawowych wyższego od poziomu zapewnionego w prawie Unii, lecz także – z zastrzeżeniem wyjątkowych przypadków – nie mogą one sprawdzać, czy to inne państwo członkowskie rzeczywiście przestrzegało w konkretnym wypadku praw podstawowych zagwarantowanych przez Unię⁶².

⁵⁹ Pytanie 3 w sprawie C-315/21.

⁶⁰ Pytanie 4b w sprawie C-254/21.

⁶¹ Wyroki: z dnia 21 grudnia 2011 r., NS (C-411/10 i C-493/10, EU:C:2011:865, pkt 78–80); z dnia 19 marca 2019 r., Jawo (C-163/17, EU:C:2019:218, pkt 82).

⁶² Zobacz w tym zakresie odpowiednio opinia 2/13 (Przystąpienie Unii do EKPC) z dnia 18 grudnia 2014 r. (EU:C:2014:2454, pkt 192); wyrok z dnia 22 lutego 2022 r., Openbaar Ministerie (Sąd ustanowiony ustawą w wydającym nakaz państwie członkowskim) (C-562/21 PPU i C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, pkt 41).

157. To domniemanie poszanowania praw podstawowych przez inne państwa członkowskie nie jest niepodważalne. Jak bowiem stwierdził Trybunał, nie można wykluczyć, że w praktyce wystąpią poważne trudności w funkcjonowaniu systemu azylowego w określonym państwie członkowskim i w związku z tym zaistnieje ryzyko naruszenia praw podstawowych w razie przekazania wnioskodawcy do tego państwa członkowskiego⁶³. Dlatego też art. 3 ust. 2 rozporządzenia Dublin III, który skodyfikował to orzecznictwo, stanowi, że wnioskodawca nie może zostać przekazany do państwa członkowskiego, jeżeli istnieją istotne powody ku temu, by przypuszczać, że w procedurze azylowej i w warunkach przyjmowania wnioskodawców w tym państwie członkowskim występują wady systemowe, powodujące pojawienie się ryzyka niehumanitarnego lub poniżającego traktowania w rozumieniu art. 4 karty⁶⁴.

158. Przepis ten został następnie uzupełniony przez Trybunał: W przypadku gdy sąd rozpatrujący środek zaskarżenia od decyzji o przekazaniu dysponuje informacjami dostarczonymi przez daną osobę, które wskazują na ryzyko naruszenia art. 4 karty, sąd musi zbadać, czy osoba ta byłaby narażona na poważne ryzyko bycia poddaną niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu w trakcie jej przekazywania, w toku procedury azylowej lub też po jej zakończeniu na skutek wad systemowych lub ogólnych czy dotyczących niektórych grup osób w odpowiedzialnym państwie członkowskim⁶⁵.

159. Zgodnie z zakazem przewidzianym w art. 4 karty obowiązkiem państw członkowskich jest niedokonywanie przekazania w ramach systemu dublińskiego do danego państwa członkowskiego, w sytuacji gdy nie mogą one nie wiedzieć o istnieniu w tym państwie tego rodzaju nieprawidłowości. Przekazanie osoby ubiegającej się o azyl w ramach rozporządzenia Dublin III może raczej zostać jedynie przeprowadzone w warunkach wykluczających, że przekazanie to spowoduje rzeczywiste ryzyko poddania zainteresowanej osoby niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu w rozumieniu tego przepisu⁶⁶.

160. Ponieważ jednak to naruszenie wzajemnego zaufania ma wyjątkowy charakter, jest ono uzasadnione jedynie w przypadkach, w których istnieją dowody, że wady istniejące w systemie państwa członkowskiego, do którego skierowano wniosek, przekraczają szczególnie wysoki próg dotkliwości⁶⁷. Przede wszystkim jednak wady te muszą mieć ogólny, systemowy charakter. Nie mają one dotyczyć rozpatrywania poszczególnych spraw przez organy administracyjne, ale ogólnych, systemowych deficytów. Natomiast nie każde naruszenie prawa podstawowego przez odpowiedzialne państwo członkowskie w indywidualnym przypadku będzie miało wpływ na obowiązek przestrzegania przepisów rozporządzenia Dublin III przez pozostałe państwa członkowskie⁶⁸.

161. Po pierwsze, nie byłoby zgodne z celami i funkcjonowaniem systemu dublińskiego, gdyby każde naruszenie właściwych przepisów – w szczególności dyrektywy w sprawie kwalifikowania – uniemożliwiało przekazanie osoby ubiegającej się o azyl do odpowiedzialnego państwa członkowskiego. Nie tylko podważyłoby to przewidziane w rozporządzeniu Dublin III zobowiązania do ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego, a tym samym spowodowało zastój całego systemu dublińskiego, ale co więcej, stawką, według Trybunału, jest

⁶³ Wyroki: z dnia 21 grudnia 2011 r., NS (C-411/10 i C-493/10, EU:C:2011:865, pkt 81); z dnia 19 marca 2019 r., Jawo (C-163/17, EU:C:2019:218, pkt 83).

⁶⁴ Zobacz podobnie wyrok z dnia 19 marca 2019 r., Jawo (C-163/17, EU:C:2019:218, pkt 86).

⁶⁵ Wyrok z dnia 19 marca 2019 r., Jawo (C-163/17, EU:C:2019:218, pkt 87–90).

⁶⁶ Wyrok z dnia 16 lutego 2017 r., C.K. i in. (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, pkt 60, 65).

⁶⁷ Wyrok z dnia 19 marca 2019 r., Jawo (C-163/17, EU:C:2019:218, pkt 91).

⁶⁸ Wyrok z dnia 21 grudnia 2011 r., NS (C-411/10 i C-493/10, EU:C:2011:865, pkt 82).

„racj[a] bytu Unii i realizacj[a] przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości i konkretnie wspólnego europejskiego systemu azylowego, którego podstawą jest wzajemne zaufanie i domniemanie, iż pozostałe państwa członkowskie przestrzegają prawa Unii i konkretnie praw podstawowych”⁶⁹.

162. Po drugie i przede wszystkim, jeżeli w państwie członkowskim, do którego skierowano wniosek, nie występują nieprawidłowości systemowe, nie jest również konieczne, aby (domniemane) niewłaściwe zastosowanie właściwych przepisów dotyczących azylu prowadziło do zawieszenia przekazania wnioskodawcy do państwa członkowskiego, do którego skierowano wniosek. Przy braku nieprawidłowości systemowych, zwłaszcza w systemie wymiaru sprawiedliwości, można bowiem założyć, że w państwie członkowskim, do którego skierowano wniosek, każda decyzja o odmowie udzielenia ochrony międzynarodowej może być przedmiotem kontroli sądowej, zapewniającej ochronę praw podstawowych danej osoby. W przypadku decyzji wydawanych na podstawie art. 18 ust. 1 lit. d), takich jak tutaj rozpatrywane, art. 18 ust. 2 akapit trzeci rozporządzenia Dublin III wyraźnie to przewiduje.

163. Ponadto, jak podnosi Francja, sąd wnioskującego państwa członkowskiego nie mógłby jeszcze w sposób ostateczny zbadać ryzyka naruszenia zasady non-refoulement przez państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek, wyłącznie na podstawie odrzucenia przez to państwo członkowskie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej. Z tej odmowy nie musi wynikać, że wnioskodawca zostanie odesłany do kraju pochodzenia⁷⁰. Państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek, musi raczej najpierw wydać decyzję o zobowiązaniu do powrotu zgodnie z art. 6 dyrektywy 2008/115/WE⁷¹. Przeciwno tej decyzji musi zostać z kolei wniesiony skuteczny środek odwoławczy zgodnie z art. 13 tej dyrektywy. Taki środek odwoławczy musi mieć skutek zawieszający, jeśli istnieją poważne podstawy do obaw, że w przypadku wydalenia zaistnieje realne ryzyko, że dana osoba będzie traktowana w sposób sprzeczny z art. 4 karty⁷². Sąd odsyłający w sprawie C-297/21 wskazał jednak, że w państwie członkowskim, do którego skierowano wniosek, wydano już wobec wnioskodawcy ostateczną decyzję o zobowiązaniu do powrotu.

164. W odniesieniu do stosowania materialnego prawa azylowego, jak również procedury azylowej, system dubliński funkcjonuje, jak już wyjaśniono w pkt 87 powyżej, w oparciu o fakt, że przepisy w tym zakresie zostały w znacznym stopniu zharmonizowane na poziomie Unii, w szczególności poprzez dyrektywę w sprawie kwalifikowania i dyrektywę w sprawie procedur azylowych. Dlatego też zasadniczo można założyć, że wniosek złożony przez osobę ubiegającą się o azyl będzie rozpatrywany w szerokim zakresie według tych samych zasad bez względu na państwo członkowskie odpowiedzialne za rozpatrywanie tego wniosku⁷³. Niemniej jednak różnice zdań w poszczególnych przypadkach są nieuniknione, gdyż z natury rzeczy stosowanie prawa w poszczególnych przypadkach nie zawsze w sposób wyraźny i jednoznaczny prowadzi do tego samego rezultatu.

⁶⁹ Zobacz wyrok z dnia 21 grudnia 2011 r., NS (C-411/10 i C-493/10, EU:C:2011:865, pkt 83–85).

⁷⁰ Zobacz wyroki: z dnia 17 grudnia 2015 r., Tall (C-239/14, EU:C:2015:824, pkt 56); z dnia 19 czerwca 2018 r., Gnandi (C-181/16, EU:C:2018:465, pkt 55).

⁷¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/115/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie wspólnych norm i procedur stosowanych przez państwa członkowskie w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich (Dz.U. 2008, L 348, s. 98).

⁷² Wyroki: z dnia 18 grudnia 2014 r., Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-La-Neuve (C-562/13, EU:C:2014:2453, pkt 52, 53); z dnia 17 grudnia 2015 r., Tall (C-239/14, EU:C:2015:824, pkt 54, 57, 58); z dnia 19 czerwca 2018 r., Gnandi (C-181/16, EU:C:2018:465, pkt 54, 56); z dnia 26 września 2018 r., Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (Skutek zawieszający apelacji) (C-180/17, EU:C:2018:775, pkt 28, 29).

⁷³ Zobacz wyrok z dnia 10 grudnia 2013 r., Abdullahi (C-394/12, EU:C:2013:813, pkt 54, 55).

165. Ponadto harmonizacja przepisów dotyczących azylu w prawie Unii nie wyklucza pewnego marginesu uznaniowości państw członkowskich. W szczególności, jak podnosi Francja, art. 8 dyrektywy w sprawie kwalifikowania, na który powołał się sąd odsyłający w sprawie C-254/21, przewiduje, że państwa członkowskie *mogą* stwierdzić, iż wnioskodawca nie potrzebuje ochrony międzynarodowej, jeśli na części terytorium kraju pochodzenia, do której ma on dostęp, może znaleźć ochronę przed prześladowaniem. I odwrotnie, zgodnie z motywem 14 i art. 3 dyrektywy w sprawie kwalifikowania państwa członkowskie *mogą* wprowadzać lub utrzymywać korzystniejsze normy pozwalające określić, kto może zostać zakwalifikowany jako uchodźca lub osoba potrzebująca ochrony uzupełniającej, oraz pozwalające określić zakres ochrony międzynarodowej, pod warunkiem że normy te będą zgodne z tą dyrektywą.

166. W związku z tym, w kontekście wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi, jeżeli w państwie członkowskim, do którego skierowano wniosek, nie występują nieprawidłowości systemowe, różnice zdań między organami i sądami wnioskującego państwa członkowskiego i państwa członkowskiego, do którego skierowano wniosek, dotyczące interpretacji materialnych wymogów ochrony międzynarodowej nie mogą zostać uznane za wady systemowe. Nie mogą one również powodować przejścia odpowiedzialności za merytoryczne rozpatrzenie wniosku na wnioskujące państwo członkowskie.

167. W zakresie, w jakim takie różnice zdań dotyczą wykładni przepisów prawa Unii, do sądów państwa członkowskiego, które jest odpowiedzialne na podstawie rozporządzenia Dublin III, należy skierowanie sprawy do Trybunału na podstawie art. 267 TFUE. Jeżeli państwo członkowskie uważa, że inne państwo członkowskie niewłaściwie stosuje niniejsze rozporządzenie i wbrew art. 267 ust. 3 TFUE nie przedkłada pytań Trybunałowi, może wszcząć postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego na mocy art. 259 TFUE. Natomiast zadaniem sądów państwa członkowskiego, które nie jest odpowiedzialne, nie jest samodzielne zajęcie tego miejsca i dokonanie (rzekomo) koniecznej korekty wykładni normy dokonanej przez odpowiedzialne państwo członkowskie.

168. Z powyższego wynika, że sądy wnioskującego państwa członkowskiego, dokonując kontroli decyzji o przekazaniu na podstawie art. 27 rozporządzenia Dublin III, w braku nieprawidłowości systemowych, w szczególności w systemie wymiaru sprawiedliwości państwa członkowskiego, do którego skierowano wniosek, nie mogą badać, czy istnieje ryzyko naruszenia zasady non-refoulement w tym państwie członkowskim. Oznaczałoby to bowiem w efekcie badanie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej pod względem merytorycznym, co właśnie nie jest przewidziane w kontekście kontroli sądowej decyzji o przekazaniu na podstawie art. 27 rozporządzenia Dublin III.

169. Wyrok w sprawie C.K. i in.⁷⁴, omawiany przez różnych uczestników niniejszego postępowania, nie stoi w sprzeczności z tym ustaleniem. W wyroku tym Trybunał stwierdził, że przekazanie osoby ubiegającej się o azyl może być niedopuszczalne nawet w przypadku, gdy w państwie członkowskim, do którego skierowano wniosek, nie występują wady systemowe. Dotyczyło to jednak sytuacji, w której ze względu na stan zdrowia danej osoby przekazanie do państwa członkowskiego, do którego skierowano wniosek, jako takie – a więc niezależnie od warunków panujących w tym państwie członkowskim – mogłoby potencjalnie stanowić traktowanie niezgodne z art. 4 karty. W związku z tym Trybunał wyjaśnił, że w takim przypadku, nawet w przypadku rezygnacji z przekazania, zasada wzajemnego zaufania jest w pełni

⁷⁴ Wyrok z dnia 16 lutego 2017 r. (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127).

respektowana. W tym przypadku bowiem istnienie domniemania przestrzegania praw podstawowych w każdym państwie członkowskim nie zostało naruszone na skutek braku wykonania przekazania⁷⁵.

170. Jednakże niniejsze sprawy – z zastrzeżeniem zbadania tego przez sądy odsyłające – nie odpowiadają takiemu przypadkowi. Tym samym powstrzymanie się od przekazania na podstawie wątpliwości dotyczących legalności decyzji o przekazaniu, które nie są uzasadnione nieprawidłowościami systemowymi w państwach członkowskich, do których skierowano wnioski, podważyłoby zasadę wzajemnego zaufania.

171. Tak więc w niniejszym przypadku sądy wnioskujących państw członkowskich są zobowiązane na mocy prawa Unii, w rozumieniu orzecznictwa cytowanego w pkt 156 powyżej, do przyjęcia, że państwa członkowskie, do których skierowano wnioski, przestrzegają praw podstawowych. Nie mogą one zatem badać, czy te inne państwa członkowskie rzeczywiście przestrzegają praw podstawowych gwarantowanych przez Unię.

2. W przedmiocie klauzuli dyskrecjonalnej z art. 17 ust. 1 rozporządzenia Dublin III

172. Jak właśnie wyjaśniono, zgodnie z art. 3 ust. 1 rozporządzenia Dublin III wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej jest rozpatrywany przez jedno państwo członkowskie, którym jest państwo, które kryteria wymienione w rozdziale III tego rozporządzenia wskazują jako odpowiedzialne. Na zasadzie odstępstwa od tego każde państwo członkowskie może zgodnie z art. 17 ust. 1 tego rozporządzenia zdecydować o rozpatrzeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej wniesionego w tym państwie przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, nawet jeżeli za takie rozpatrzenie nie jest odpowiedzialne na podstawie kryteriów ustanowionych w tym rozporządzeniu.

173. W uzupełnieniu pytań dotyczących art. 3 ust. 2 rozporządzenia Dublin III sądy odsyłające w sprawach C-254/21 i C-297/21 dążą ponadto do ustalenia, czy wnioskujące państwo członkowskie jest zobowiązane do zastosowania klauzuli dyskrecjonalnej zawartej w art. 17 ust. 1, jeżeli istnieje ryzyko naruszenia zasady non-refoulement w państwie członkowskim, do którego skierowano wniosek. Ponadto pytają, czy mogą zobowiązać władze wnioskującego państwa członkowskiego do stosowania tej klauzuli w tym przypadku.

174. Jak już wyjaśniono, w przypadku gdy w państwie członkowskim, do którego skierowano wniosek, nie występują nieprawidłowości systemowe, ani organy, ani sądy wnioskującego państwa członkowskiego nie mogą badać ryzyka naruszenia zasady non-refoulement przez państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek. W związku z tym sąd wnioskującego państwa członkowskiego nie może zobowiązać organów tego państwa członkowskiego do zastosowania w takim przypadku klauzuli dyskrecjonalnej z art. 17 ust. 1 rozporządzenia Dublin III.

175. Chciałabym zatem wskazać jedynie tytułem uzupełnienia, że Trybunał wyjaśnił już, że stosowanie tej klauzuli jest dla państw członkowskich fakultatywne i nie jest uzależnione od żadnego szczególnego warunku⁷⁶. Celem tego uprawnienia jest raczej zachowanie prerogatyw

⁷⁵ Wyrok z dnia 16 lutego 2017 r., C.K. i in. (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, pkt 65, 66, 73, 91–96); zob. także podobnie mutatis mutandis wyrok z dnia 18 kwietnia 2023 r., Presidente del Consiglio dei Ministri i in. (Podstawa odmowy ze względu na chorobę) (C-699/21, EU:C:2023:295, pkt 39, 42).

⁷⁶ Zobacz wyroki: z dnia 30 maja 2013 r., Halaf (C-528/11, EU:C:2013:342, pkt 36); z dnia 23 stycznia 2019 r., M.A. i in. (C-661/17, EU:C:2019:53, pkt 58).

państw członkowskich w zakresie wykonywania prawa do udzielania ochrony międzynarodowej. Ma ono umożliwić każdemu państwu członkowskiemu podjęcie suwerennej decyzji, ze względów politycznych, humanitarnych lub praktycznych, o wyrażeniu zgody na rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, dając jednocześnie państwu członkowskiemu szeroki zakres uznania⁷⁷. Państwa członkowskie nie są więc nigdy zobowiązane na mocy prawa Unii do stosowania tej klauzuli, nawet ze względów humanitarnych, takich jak stan zdrowia wnioskodawcy czy dobro dziecka⁷⁸.

176. Jest to uzasadnione faktem, że jak wyjaśniono powyżej, system dubliński opiera się na założeniu, że wszystkie państwa członkowskie przestrzegają praw podstawowych. Można zatem wyjść z założenia, że wszystkie państwa członkowskie w wystarczającym stopniu uwzględniają względy humanitarne. Jak wyjaśniono, zaufanie to może zostać zachwiane tylko wtedy, gdy ze względu na nieprawidłowości systemowe właśnie to budzi wątpliwości. W tym przypadku jednak odpowiedzialność wnioskującego państwa członkowskiego wynika z art. 3 ust. 2 rozporządzenia Dublin III, tak więc nie ma potrzeby odwoływania się do art. 17 ust. 1.

177. Jest prawdą, że Trybunał orzekł, iż odmowa zastosowania przez państwo członkowskie art. 17 ust. 1 rozporządzenia Dublin III może w danym przypadku zostać zakwestionowana w ramach odwołania od decyzji o przekazaniu⁷⁹. Jednakże, biorąc pod uwagę szeroki zakres uznania przyznany państwom członkowskiemu w odniesieniu do tego zastosowania, prawo Unii wymaga jedynie kontroli sądowej ograniczonej do oczywistych błędów w ocenie. Takie oczywiste błędy w ocenie mogą jednak z kolei występować tylko wtedy, gdy wnioskujące państwo członkowskie nie uznało się za odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, mimo że w państwie członkowskiemu, do którego skierowano wniosek, występują nieprawidłowości systemowe, a zatem spełnione są przesłanki faktyczne zastosowania art. 3 ust. 2 tego rozporządzenia.

178. Pozostaje to bez uszczerbku dla możliwości zobowiązania przez sądy krajowe państw członkowskich do przyznania ochrony krajowej na podstawie korzystniejszych przepisów prawa krajowego, o ile prawo krajowe to przewiduje i jest ono zgodne z przepisami dyrektywy w sprawie kwalifikowania⁸⁰.

3. Wniosek częściowy

179. Z powyższych rozważań wynika, że art. 3 ust. 1 i 2, art. 17 ust. 1 i art. 27 rozporządzenia Dublin III w związku z art. 4, 19 i 47 karty należy interpretować w ten sposób, że sąd wnioskującego państwa członkowskiego rozpatrujący skargę na decyzję o przekazaniu nie może badać ryzyka naruszenia zasady non-refoulement przez państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek, jeżeli w tym państwie członkowskiemu nie występują nieprawidłowości systemowe, które uzasadniałyby wątpliwości co do skuteczności kontroli sądowej środków umożliwiających wydalanie osób, którym odmówiono prawa do azylu. Różnice zdań między

⁷⁷ Zobacz wyroki: z dnia 30 maja 2013 r., Halaf (C-528/11, EU:C:2013:342, pkt 37); z dnia 10 grudnia 2013 r., Abdullahi (C-394/12, EU:C:2013:813, pkt 57); z dnia 4 października 2018 r., Fathi (C-56/17, EU:C:2018:803, pkt 53); z dnia 23 stycznia 2019 r., M.A. i in. (C-661/17, EU:C:2019:53, pkt 58–60).

⁷⁸ Zobacz wyroki: z dnia 16 lutego 2017 r., C.K. i in. (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, pkt 88, 97); z dnia 23 stycznia 2019 r., M.A. i in. (C-661/17, EU:C:2019:53, pkt 71).

⁷⁹ Wyrok z dnia 23 stycznia 2019 r., M.A. i in. (C-661/17, EU:C:2019:53, pkt 78, 79, 86).

⁸⁰ Zobacz wyroki: z dnia 9 listopada 2010 r., B (C-57/09 i C-101/09, EU:C:2010:661, pkt 113–121); z dnia 18 grudnia 2014 r., M'Bodj (C-542/13, EU:C:2014:2452, pkt 42–46); z dnia 4 października 2018 r., Ahmedbekova (C-652/16, EU:C:2018:801, pkt 69–71); z dnia 9 listopada 2021 r., Republika Federalna Niemiec (Utrzymanie jedności rodziny) (C-91/20, EU:C:2021:898, pkt 38–40, 46).

organami i sądami wnioskującego państwa członkowskiego i państwa członkowskiego, do którego skierowano wniosek, w zakresie interpretacji materialnych warunków udzielenia ochrony międzynarodowej nie stanowią nieprawidłowości systemowych.

180. Wobec takiego ustalenia nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na wskazane w pkt 153 pytanie 4b w sprawie C-254/21.

VI. Wnioski

181. W świetle powyższego proponuję, aby Trybunał odpowiedział na pytania prejudycjalne następująco:

1. Artykuł 4 rozporządzenia Dublin III należy interpretować w ten sposób, że obowiązek dostarczenia informacji, o których w nim mowa, istnieje zarówno w sytuacjach objętych art. 20 ust. 1 i art. 18 ust. 1 lit. a), jak i w sytuacjach objętych art. 20 ust. 5 i art. 18 ust. 1 lit. b)–d) tego rozporządzenia, niezwłocznie po złożeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w rozumieniu art. 20 ust. 2 w państwie członkowskim. Zarzut naruszeń art. 4 rozporządzenia Dublin III może być podnoszony w ramach skargi na decyzję o przekazaniu w postępowaniu w sprawie wtórnego przejścia. Naruszenia te powinny jednak prowadzić do stwierdzenia nieważności decyzji o przekazaniu tylko wtedy, gdy z powodu braku dostarczenia informacji, o których mowa w tym przepisie, nie można było podnieść okoliczności, która mogłaby uniemożliwić przekazanie do państwa członkowskiego, do którego skierowano wniosek, i gdy błąd ten nie może zostać sanowany w ramach procedury kontroli sądowej tej decyzji na podstawie art. 27.
2. Artykuł 29 w związku z art. 9 ust. 1 i art. 17 ust. 1 rozporządzenia Eurodac należy interpretować w ten sposób, że obowiązek dostarczenia informacji, o których w nim mowa, istnieje zarówno w sytuacjach objętych art. 20 ust. 1 i art. 18 ust. 1 lit. a), jak i w sytuacjach objętych art. 20 ust. 5 i art. 18 ust. 1 lit. b)–d) rozporządzenia Dublin III. Zarzut naruszeń art. 29 rozporządzenia Eurodac może być podnoszony w ramach skargi na decyzję o przekazaniu zgodnie z art. 26 rozporządzenia Dublin III. Naruszenia te powinny jednak prowadzić do stwierdzenia nieważności decyzji o przekazaniu tylko wtedy, gdy z powodu braku dostarczenia określonych informacji nie można było podnieść okoliczności, która mogłaby uniemożliwić przekazanie do państwa członkowskiego, do którego skierowano wniosek, i gdy błąd ten nie może zostać sanowany w ramach postępowania sądowego.
3. Artykuł 5 rozporządzenia Dublin III w związku z obowiązującą w prawie Unii zasadą poszanowania prawa do obrony należy interpretować w ten sposób, że przewidzianą w nim rozmowę indywidualną należy przeprowadzić zarówno w sytuacjach objętych art. 20 ust. 1 i art. 18 ust. 1 lit. a), jak i w sytuacjach objętych art. 20 ust. 5 i art. 18 ust. 1 lit. b)–d) tego rozporządzenia. Ma to zastosowanie niezależnie od tego, czy we wnioskującym państwie członkowskim został złożony wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej. Zarzut naruszeń art. 5 może być podnoszony w ramach skargi na decyzję o przekazaniu zgodnie z art. 26. Takie naruszenia muszą prowadzić do stwierdzenia nieważności decyzji o przekazaniu, jeżeli indywidualna rozmowa nie może zostać później przeprowadzona z zachowaniem niezbędnych gwarancji procesowych w ramach procedury kontroli sądowej tej decyzji na podstawie art. 27 i gdy okaże się, że mimo przedstawionych argumentów nie można wydać innej decyzji co do istoty sprawy. Jeżeli natomiast nie wniesiono środka zaskarżenia od

decyzji o przekazaniu, może ona stać się ostateczna nawet bez indywidualnej rozmowy, pod warunkiem że przekazanie informacji na temat dostępnych środków zaskarżenia było skuteczne.

4. Artykuł 3 ust. 1 i 2, art. 17 ust. 1 i art. 27 rozporządzenia Dublin III w związku z art. 4, 19 i 47 karty należy interpretować w ten sposób, że sąd wnioskującego państwa członkowskiego rozpatrujący skargę na decyzję o przekazaniu nie może badać ryzyka naruszenia zasady non-refoulement przez państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek, jeżeli w tym państwie członkowskim nie występują nieprawidłowości systemowe, które uzasadniałyby wątpliwości co do skuteczności kontroli sądowej środków umożliwiających wydalenie osób, którym odmówiono prawa do azylu. Różnice zdań między organami i sądami wnioskującego państwa członkowskiego i państwa członkowskiego, do którego skierowano wniosek, w zakresie interpretacji materialnych warunków udzielenia ochrony międzynarodowej nie stanowią nieprawidłowości systemowych.